

Synthesis Research of the Challenges of Localization of the Curricula and Future Solutions

Shiva Jalayeri
Laeen *

Assistant Professor, Department of Educational Science,
Attar Institute of Higher Education, Mashad, Iran

Accepted: 04/05/2025

Abstract

The aim of this study is to identify the challenges of localization of primary school curricula. The sources studied include all valid articles in this field in the period 2006-2019 and 2000-2019. According to a systematic search in databases, 120 scientific documents were identified and 21 studies were selected for final analysis based on the input criteria. To provide information, a worksheet designed by the researcher was used to report and record primary research information. Roberts' six-stage synthesis research model was used to analyze the findings. According to the findings, localization of primary school curricula faces major challenges, including the challenge of globalization, teacher training, teaching quality, design, implementation, lack of facilities and time, language challenges, and the calligraphy of regions with subcultures and ethnic diversity in Iran. In addition, a synthesis of suggested solutions to address these challenges was also presented. Based on the results obtained from the findings, it is suggested that specific practical measures be taken to localize curricula and provide scientific solutions to the challenges of the curriculum in multicultural environments.

Received: 27/04/2021

ISSN: 2476-5783

Keywords: Challenges, Solutions, Curriculum Localization, Synthesis Research.

eISSN: 2476-5791

* Corresponding Author: s.jalayeri@attar.ac.ir

How to Cite: Jalayeri Laeen, Sh. (2024). Synthesis Research of the Challenges of Localization of the Curricula and Future Solutions, *Qualitative Research in Curriculum*, 5(16), 155-202. DOI: 10.22054/qric.2023.59841.318

سنتز پژوهشی چالش‌های بومی‌سازی برنامه‌های درسی و راهکارهای پیش رو

شیوا جلالیری لائین * | استادیار، گروه علوم تربیتی، موسسه آموزش عالی عطار، مشهد، ایران

چکیده

هدف این مطالعه، شناسایی چالش‌های بومی‌سازی برنامه‌های درسی دوره ابتدایی است. منابع مورد مطالعه شامل کلیه مقالات معتبر در این زمینه در بازه زمانی ۱۳۸۵-۱۳۹۸ و ۲۰۰۰-۲۰۱۹ می‌باشد. که با توجه به جستجوی منظم در پایگاه‌های اطلاعاتی، ۱۲۰ سند علمی شناسایی و بر اساس معیارهای ورودی تعداد ۲۱ مطالعه جهت تحلیل نهایی انتخاب شد. برای فراهم آوردن اطلاعات از کاربرگی طراحی شده توسط محقق برای گزارش و ثبت اطلاعات پژوهش‌های اولیه استفاده شد. جهت تحلیل یافته‌ها از الگوی شش مرحله سنتز پژوهی روبرتس استفاده شد. طبق یافته‌های بدست آمده بومی‌سازی برنامه‌های درسی دوره ابتدایی با چالش‌هایی عمده از جمله، چالش جهانی شدن، تربیت معلم، کیفیت تدریس، طراحی، اجرا، کمبود امکانات و زمان، چالش زبان و رسم الخط مناطق دارای خرده فرهنگ و تنوع قومیتی در ایران مواجه است. علاوه بر این سنتز راهکارهای پیشنهادی برای رفع این چالش‌ها نیز ارائه شد. با توجه به نتایج بدست آمده از یافته‌ها، پیشنهاد می‌شود. تدابیر عملی مشخصی در راستای بومی‌سازی برنامه‌های درسی و ارایه راهکارهای علمی در خصوص چالش‌های برنامه درسی محیط‌های چند فرهنگی مورد توجه قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها: چالش‌ها، راهکارها، بومی‌سازی برنامه‌های درسی، سنتز پژوهی.

بیان مسئله

طی سال‌های اخیر سخن از جهانی‌شدن^۱ در عرصه تعلیم و تربیت رواج یافته است. جهانی‌شدن در طول تاریخ با انگیزه‌ها و اهداف گوناگونی مورد توجه بشر بوده است (رابینسون^۲، ۱۹۹۲).

عرصه مختلف جهانی‌شدن، چالش‌هایی را برای آموزش و پرورش و برنامه‌های درسی، به وجود آورده است (دال^۳، ۲۰۱۰). جهانی‌شدن به دلیل ماهیت فرهنگی خود بیش از هر نظامی بر نظام آموزشی و قلب آن (برنامه‌ی درسی) اثرگذار بوده است. کارگاه بین‌المللی پکن، مشکلات برنامه درسی در مواجهه با جهانی‌شدن را به شرح زیر بیان می‌دارد: ۱. از تدریس تا یادگیری ۲. از یادگیری انفرادی تا یادگیری جمعی ۳. از مطالعه دانش تا صلاحیت‌های ذهنی ۴. از تدریس موضوعات جداگانه به تدریس موضوعات یکپارچه ۵. یکپارچگی اطلاعات و فناوری ارتباطی در همه نواحی ۶. و بالاخره پیشرفت حرفه‌ای معلمان (براسلاوسکی^۴، ۲۰۰۰). بروز بحران‌های هویتی در جوامع ملی و نفی استقلال دیگر ملل از تبعات جهانی‌شدن است که باید از طریق نظام‌های آموزش ملی و محلی با آن مقابله کرد (جمشیدی کوهسار، میر شاه ابراهیمی، ۱۳۸۷).

مطالعات بین‌المللی صورت گرفته در این امر حاکی از آن است که تغییرات بیرونی ناشی از جهانی‌شدن از جمله تغییرات، فناوری، علمی، اقتصادی، اجتماعی و اخلاق اثر بلا واسطه‌ای بر برنامه‌های درسی می‌گذارد (نوروزی زاده، ۱۳۸۸). درواقع، جهانی‌شدن فضایی را به وجود می‌آورده است که جامعه به سرعت دستخوش تغییر شده است لذا در چنین فضایی فرهنگ حاکم بر زندگی دانش آموزان مستمراً تغییر می‌یابد (این، ۲۰۰۴). با توجه به اثرات مخرب جهانی‌شدن و تأثیرات آن بر نظام آموزش و پرورش، امروزه همه کشورها سعی بر این دارند که با کمک فرهنگ ملی، و بومی و تقویت آن به نظام آموزش کشورشان کمک کنند. در سالهای اخیر بسیاری از کشورها با اهداف متفاوت به تولید

1 Globalization

2 Rabitson Slab

3 Dale

4 Braslavsky

برنامه درسی در سطح محلی مبادرت نموده‌اند. کشورهای فرانسه، کوبا، جمهوری خلق چین و گینه، برنامه. کشورهای استرالیا، آمریکا، کانادا، ولز و نیجریه دارای یک چارچوب و سند ملی و محلی دارند. برداشت دیگری از برنامه درسی محلی را می‌توان در جدیدترین جهت‌گیری و روند آموزشی کشورهای اسکاندیناوی چون سوئد و نروژ و دانمارک و فنلاند دید. در چنین کشورهایی به‌نوعی، مجدداً تأکید بر برنامه‌ریزی درسی مبتنی بر مدرسه به‌عنوان برنامه درسی ملی مشاهده می‌شود. نظام‌های آموزش و پرورش در کشورهای اروپایی و آمریکایی، تقریباً از سه دهه پیش برنامه‌ریزی درسی غیرمتمرکز را تجربه کرده‌اند (هیلز^۱، ۲۰۱۰) و در کشور اندونزی برای جلوگیری از نابودی فرهنگ‌های بومی بر تدوین برنامه‌های درسی بومی تأکید می‌شود که این برنامه‌ها باید در مدارس و فضای رسمی محقق شود (کوپنگ^۲، ۲۰۰۵). شپمن^۳ (۱۹۸۵)، بیان می‌دارد که مراجع آموزش محلی در انگلستان و ولز تصمیم‌گیری در مورد برنامه درسی‌شان به مدارس محلی اختیاراتی را واگذار نموده‌اند و در یک بررسی همگانی در آمریکا نشان داد که بیشتر مدارس ناحیه‌ای برنامه درسی طرح‌شده در محل را ترجیح می‌دهند (مارتین^۴، ۱۹۸۷). کشورهای استرالیا، آمریکا، کانادا، ولز و نیجریه، سوئد، فنلاند و کشورهایی اروپایی و آمریکایی تأکید بر برنامه‌های مدرسه محور و محلی دارند (کوپنگ^۵، ۱۹۹۵)، در کشور تایوان (وانگ^۶، ۲۰۱۲)، چین (جی‌فنگ^۷، ۲۰۱۳، دایشو^۸، ۲۰۰۹) نیز برنامه‌های درسی بومی موردتوجه قرار گرفته است. رید^۹ (۲۰۰۵)، در یک گزارش مطالعاتی، اعلام کرد، برای مواجهه با پیچیدگی‌های جهانی شدن، داشتن برنامه درسی ملی ضروری است. بنابراین متصدیان برنامه‌های درسی تأمل بیشتری بر این مطلب داشته و شیوه‌های بومی‌سازی

1 Hills

2 Coupon

3 Shipman

4 Martin

5 Kopong

6 Wang

7 Jiafang

8 Daishu

9 Paradigm

برنامه‌های درسی را در دستور کار قرار می‌دهند (ملکی، ۱۳۸۸). ازجمله کشورهایی که بیش از دیگران به این موضوع توجه کرده و اقدام به تدوین برنامه‌های درسی با چنین رویکردی نمودند عبارت‌اند از: استرالیا، کانادا و آمریکا که این کشورها به جهت مهاجرپذیر بودن زمینه تفکر بیشتری در این موضوع دارند (اسپندلر^۱، ۲۰۰۹).

بومی‌سازی، خواهان اشاعه، انطباق و رشد پارادایم^۲ دانش، فناوری، هنجارهای رفتاری و سرمایه‌های فرهنگی و ارزش‌های محلی خاص در موقعیت خاص است و پاسخی در برابر پدیده جهانی‌شدن هست (مرادی پور، ۱۳۹۶).

دانش بومی، هر نوع دانشی است که در بستر اجتماعی خاصی قرار دارد. این واژه را برای نخستین بار گیرتز در سال (۱۹۸۳) به دنبال انتقاد از اندیشه جهانی‌شدن مطرح کرده و دانش بومی را دانشی که در ارزش‌ها و بستر اجتماعی و موقعیت‌های خاصی رخ دهد می‌داند (ورکام^۳، ۲۰۰۸، هرزو ورکام^۴، ۲۰۰۸، چنگ^۵، ۲۰۰۰، چنگ و وانگ و چنگ لی، ۲۰۱۵). بومی‌گرایی اصطلاحی است برای علاقه و میل به بازگشت به اشکال فرهنگی و بومی‌گرایی در جوامع ماقبل استعمار وجود داشته‌اند این واژه به شکل مکرری با روند و تاریخ استعمارزدایی پیوند خورده است (رهنما و چابکی، ۱۳۸۷).

با توجه به اهمیت و ضرورت شکل‌گیری هویت ملی در افراد، متصدیان آموزش و پرورش باید با دقت نظر و اعمال حساسیت‌های لازم در مؤلفه‌های تعلیم و تربیت ازجمله، برنامه درسی و محتوای آن، تمهیدات لازم را با اتخاذ روش‌های مناسب برای ایجاد آگاهی و حس تعلق به هویت ملی در دانش‌آموزان فراهم آورند و لازم است در حوزه‌ی برنامه درسی که یکی از اجزاء آموزش و پرورش است تجدیدنظر گردد. بنابراین بازنگری در نظام آموزش و پرورش و تحول همه‌جانبه در اجزاء، عناصر و عوامل مؤثر در آن امر اجتناب‌ناپذیر است و برای مصون ماندن و یا به حداقل رساندن تخریب‌های جهانی‌شدن ازجمله بحران هویت ضروری است (جمشیدی کوهسار، میر شاه ابراهیمی، ۱۳۸۷).

1 Spindler

2 Spindler

3 Wurkham

4 Herzele and voerkum

5 Cheng

کشور ما دارای تنوع در زبان و مذهب و نژاد، تنوع مناطق و نواحی آب و هوایی و به تبع آن آداب و رسوم متفاوت است. اگر آموزش و پرورش به استمرار فرهنگ بومی توجه نکند، فرهنگ بومی به خطر نابودی و تضعیف روبرو شده و برای نسل جوان بیگانه و به تدریج روبه زوال خواهد رفت. بدون توجه به فرهنگ بومی و هویت ملی نمی‌توان از تحولات برنامه درسی سخن گفت در این صورت برنامه‌ای با احتیاجات و مقتضیات اجتماعی و فرهنگ بومی جامعه ارتباطی نخواهد داشت (ملکی، ۱۳۸۸).

ملت‌های دارای پیشینه فرهنگی و تاریخی غنی با استفاده از سرمایه‌های بومی و برنامه‌ریزی درست می‌توانند چالش ناشی از جهانی‌شدن را به فرصت تبدیل کنند و همچنین گنجاندن نیازهای بومی و ملی در تدوین برنامه‌های درسی در راستای احیای هویت دینی و ملی اجتناب‌ناپذیر است (رستمی، ۱۳۸۷).

با توجه به اثرات مخرب جهانی‌شدن و تأثیرات آن بر نظام آموزش و پرورش، امروزه همه کشورها سعی بر این دارند که با کمک فرهنگ ملی، و بومی و تقویت آن به نظام آموزش کشورشان کمک کنند. برنامه درسی بومی به دلیل انطباق بیشتر با نیازهای کشور، بیش از برنامه‌های درسی ملی از خصلت ایرانی بودن برخوردار خواهد بود، زیرا بر جوهره عدالت اسلامی و فلسفه وحدت در عین کثرت استوارند (قادری، ۱۳۷۸).

یکی از کارکردهای اصلی هر نظام آموزشی، توجه به فرهنگ و تقویت و انتقال فرهنگ است و این امر نیز بیشتر از طریق برنامه‌های درسی صورت می‌گیرد. هنر ایرانی، زبان فارسی، عرفان و اعتقادات اسلامی، آداب و رسوم و اعیاد همه و همه اجزای اساسی هویت ملی ما ایرانیان است که طی قرون و اعصار شکل گرفته و به ما رسیده و به صورت مشاهیر و مفاخر، اخلاق و ادبیات، معنویت و وحدت، همدلی و هم‌زبانی و... تجلی یافته است. بی تردید پرداختن به مسئله هویت ملی با توجه به ساختار گوناگون از نظر قومی، نژادی، مذهبی و فرهنگی جامعه ایرانی و در شرایط بین‌المللی و منطقه‌ای بحران‌زده کنونی، پراهمیت و بسیار حساس است (زاهد، ۱۳۸۸؛ بروجردی، ۱۳۷۶). بومی‌سازی آموزشی به معنای آزادی مدارس یا حوزه‌های محلی برای سازگار کردن برنامه درسی با شرایط محلی

سنتز پژوهشی چالش‌های بومی‌سازی برنامه‌های درسی و راهکارهای پیش رو؛ جلایری لائین | ۱۶۱

و مرتبط، محدودسازی موقعیت برنامه درسی، فرایند تدریس و یادگیری با محیط محلی است (تیلور^۱، ۲۰۰۳).

مسئله قومیت و قوم‌گرایی یکی از مسائل مهم در سطح بین‌المللی است. ایران دربرگیرنده مجموعه نامتجانس از گروه‌های قومی و انسانی مختلف است که مجموعه ناهمگونی از اقوام و ملیت‌های مختلف زبانی، مذهبی، نژادی، و فرهنگی را تشکیل می‌دهد حضور هم‌زمان طیف‌های قومی-زبانی مختلف در یک سرزمین واحد را جامعه چندفرهنگی معنا می‌کنند. تنوع در زبان (کرد، لری، لکی، ترکی، طالشی...) وجود قومیت‌هایی مانند: کردها، تات‌ها، ترک‌ها، لر و بلوچ در ایران این کشور را در زمره کشورهای چندفرهنگی قرار داده است (احمدی، ۱۳۸۹).

بر اساس نتایج برخی از پژوهش‌ها، تنوع قومیت‌ها از چالش‌های بزرگ آموزش و پرورش کشورها، به‌ویژه جوامعی که از نظر تنوع فرهنگی رو به تزايد هست محسوب می‌گردد (مورفی، ۲۰۱۰). از سوی دیگر، در قرن حاضر پیشرفت فناوری، تغییرات سریع و پدیده جهانی شدن بر تمام ابعاد فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی جوامع بشری تأثیر گذاشته است، همگام با این تغییرات، انتظارات جامعه از نظام آموزشی هر روز تغییر یافته و موجب آن شده تا متصدیان، مدیران و مدرسان پاسخ‌گویی به نیازهای فراگیران را در اولویت کار خود قرار دهند (شاه طالبی و همکاران، ۱۳۹۴).

مطالعات نشان می‌دهد، بومی‌سازی برنامه‌های درسی با چالش‌هایی مواجه است، که طی سال‌های اخیر مطالعات مختلف به آن پرداخته شده و راهکارهایی نیز جهت رفع آن ارائه شده است. اما هریک از این تحقیقات معمولاً به بررسی یکی از ابعاد چالش‌های موجود پرداخته است. از این رو به نظر می‌رسد، داشتن یک تصویر کلی از وضعیت بومی‌سازی برنامه‌های درسی در زمینه چالش‌ها و راهکارهای رفع آن مورد نیاز است، که در این پژوهش سعی در بررسی اجمالی این چالش‌ها بر اساس مطالعات انجام شده می‌شود. درواقع سؤال اصلی پژوهش، بررسی چالش‌های بومی‌سازی برنامه‌های درسی بر اساس مطالعات انجام شده در چند سال اخیر و بررسی راهکارهای پیشنهادی مستخرج از این

مطالعات است.

روش‌شناسی پژوهش

رویکرد پژوهش از نوع کیفی با استفاده از راهبرد فراترکیب بود. برای دستیابی به تبیین فوق از روش سترپژوهی و تکنیک تحلیل محتوای روبرتس استفاده شده است. حوزه پژوهش در این تحقیق شامل کلیه مقالات علمی-پژوهشی دهه اخیر (فارسی ۱۳۸۵-۱۳۹۸، لاتین ۲۰۰۰-۲۰۱۹) در زمینه چالش‌های بومی‌سازی برنامه‌های درسی است. برای فراهم آوردن اطلاعات موردنیاز، از فرم کاربر طراحی شده توسط محقق برای گزارش و ثبت اطلاعات پژوهش‌های اولیه استفاده گردید. این ابزار با توجه به اطلاعات موردنیاز از پژوهش‌های اولیه از سه بخش اطلاعات کتاب‌شناختی، اطلاعات روش‌شناختی و اطلاعات لازم یافته‌ها تهیه شد. از سوی دیگر در پژوهش حاضر، جهت تحلیل یافته‌ها از الگوی شش مرحله‌ای سترپژوهی روبرتس (به نقل از مارش، ۱۳۸۷)، استفاده شده که این مراحل شامل ۱. شناسایی نیازها، اجرای جستجوی مقدماتی، شفاف‌سازی نیازها ۲. اجرای پژوهش به‌منظور بازیابی مطالعات ۳. گزینش، پالایش و سازمان‌دهی اطلاعات ۴. چارچوب ادراکی و متناسب ساختن آن با اطلاعات حاصل از تحلیل ۵. پردازش، ترکیب و تفسیر در قالب فرآورده‌های ملموس ۶. ارائه نتایج (روبرتس به نقل از مارش، ۱۳۸۷).

در ادامه بحث به توضیح اقدامات انجام‌شده در هریک از مراحل پرداخته می‌شود.

۱- شناسایی نیاز، اجرای جستجوی مقدماتی، شفاف‌سازی:

با جستجوی مقدماتی برخی مطالعات در حیطه بومی‌سازی برنامه‌های درسی مشخص شد، که بومی‌سازی برنامه‌های درسی در مطالعات محققان با چالش‌های زیادی از جمله، چالش طراحی و سازمان‌دهی، کمبود زمان و امکانات، تنوع قومیتی، چالش‌های روش تدریس و سیستم متمرکز و جهانی‌شدن مواجه بوده است همچنین بومی‌سازی در مطالعات نشان می‌دهد که با چالش‌هایی مواجه است که طی سال‌های اخیر مطالعات مختلف به آن پرداخته‌شده و راهکارهایی نیز جهت رفع آن ارائه‌شده است. اما هریک از این تحقیقات

معمولاً به بررسی یکی از ابعاد چالش‌های موجود پرداخته است. از این رو به نظر می‌رسد، داشتن یک تصویر کلی از وضعیت بومی‌سازی برنامه‌های درسی در زمینه چالش‌ها و راهکارهای رفع آن مورد نیاز است، که در این پژوهش سعی در بررسی اجمالی این چالش‌ها بر اساس مطالعات انجام شده در داخل و خارج کشور می‌شود. در واقع سؤال اصلی پژوهش، بررسی چالش‌های بومی‌سازی برنامه‌های درسی بر اساس مطالعات انجام شده در چند سال اخیر و بررسی راهکارهای پیشنهادی مستخرج از این مطالعات است.

۲- اجرای پژوهش به منظور بازیابی مطالعات

این مرحله به جستجوی منابع مربوط به نیاز اصلی پژوهش اختصاص دارد (حسینی و مطور، ۱۳۹۲). از این‌ور ابتدا کلیه مقالات علمی- پژوهشی از طریق جستجوی کلیدواژه‌هایی از قبیل، چالش‌های برنامه درسی، برنامه درسی بومی، آسیب‌های بومی‌سازی برنامه‌های درسی، چالش‌های برنامه درسی چندفرهنگی، بومی‌سازی و جهانی‌شدن و بومی‌سازی در GoogleScholar، ScienceDirect، Magiram، Normagas، Sid، Google و پرتال جامع علوم انسانی اطلاعات شناسایی شد و سپس با توجه به هدف تحقیق منابع مرتبط حفظ و منابع غیر مرتبط حذف شد.

معیار اصلی ورود در این پژوهش شامل موارد زیر بوده است.

- ۱- مقالات و پژوهش‌های چاپ شده و در حال چاپ در حوزه‌ی بومی‌سازی برنامه‌های درسی در ایران از سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۸، و مقالات خارجی ۲۰۰۰-۲۰۱۹،
- ۲- تحقیقاتی که داده‌هایی و اطلاعات کافی را در ارتباط با اهداف، پژوهش گزارش کرده باشد. از این رو کفایت یک پژوهش جهت بررسی در این مقاله، گزارش چالش‌ها و راهکارهای مرتبط در برنامه‌های درسی بومی در دهه اخیر است.

ملاک‌های خروج

- ۱- تحقیقاتی که اطلاعات کافی در زمینه اهداف تحقیق گزارش نداده بودند.
- ۲- پژوهش‌هایی که با عنوان یکسان انجام شده بودند. از قبیل پایان‌ها که مقاله‌ای از آن

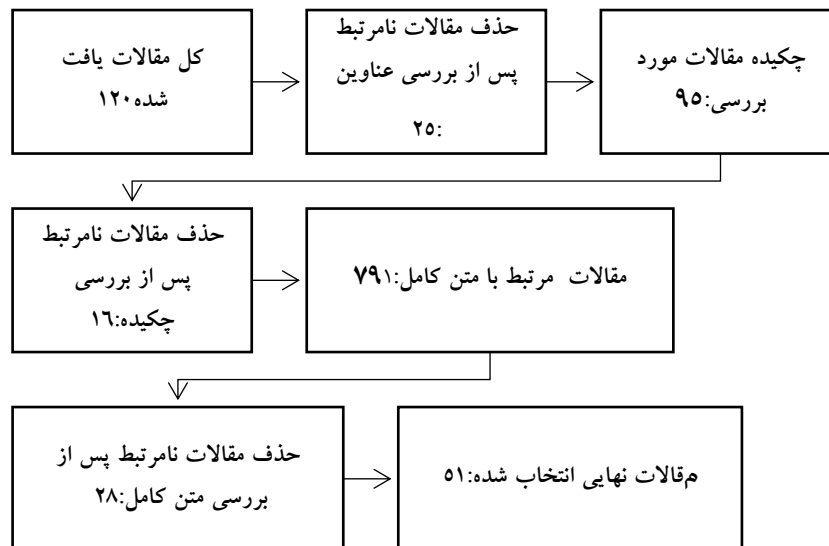
مستخرج و چاپ شده باشد

۳- مقالاتی که ضعف در روش‌شناختی داشتند و یا از لحاظ انتخاب جامعه محدود بودند.

۴- مقالاتی که یافته‌های آن از ارزش پایینی برخوردار بودند.

بر این اساس، روند بررسی مقالات به ترتیب به شرح زیر است (کل مقالات با کلیدواژه‌ها جهانی‌شدن و بومی‌شدن برنامه‌درسی، چالش‌های بومی‌سازی، برنامه‌های فرهنگی، چالش‌های برنامه‌فرهنگی، نقش قومیت‌ها در برنامه‌های درسی شامل ۱۲۰ مورد، حذف مقالات نامرتب پس از بررسی عناوین ۲۵ مورد، بررسی چکیده مقالات مورد بررسی ۹۵ مورد، حذف مقالات نامرتب پس از بررسی چکیده مطالعات ۱۶ مورد، مقالات مرتبط با متن کامل ۷۹ مورد، حذف مقالات نامرتب با متن کامل ۲۸ مورد، کل مقالات نهایی ۵۱ مورد، بنابراین در این تحقیق ۵۱ مقاله مورد بررسی قرار گرفت که در شکل زیر مراحل ورود مقالات به تحقیق مشخص شده است.

شکل ۱: نمودار مراحل گزینش، پالایش و سازمان‌دهی مطالعات

همان‌طور که بیان شد، برای تحلیل نهایی در این پژوهش از یافته‌های ۳۴ مقاله علمی-پژوهشی در دهه‌های اخیر استفاده شده که در جدول زیر ویژگی‌های این تحقیقات قابل ملاحظه است:

جدول ۱. ویژگی‌های اولیه تحقیقات مورد بررسی

کد	نویسندگان	عنوان	سال	عنوان مجله
۱	قاسم پور دهاقانی و همکاران	تحلیلی بر بومی‌سازی و بین‌المللی شدن برنامه درسی دانشگاه در عصر جهانی شدن	۱۳۹۰	فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران
۲	شکاری و محمدی	آسیب‌شناسی آموزش به زبان فارسی از دیدگاه دبیران و دانش آموزان دبیرستانی کرد زبان شهرستان سنقر و گلیایی و ارائه راهکارها	۱۳۹۰	فصلنامه پژوهش در برنامه ریزی درسی، سال چهاردهم، شماره ۵۳
۳	مولا و ادیب	آموزش و برنامه درسی مبتنی بر محل	۱۳۹۶	اولین همایش ملی بومی‌سازی برنامه درسی، چستی و چگونگی، دانشگاه علامه طباطبایی
۴	صادقی	ویژگی‌ها و ضرورت‌های تدوین برنامه چند فرهنگی در ایران (بررسی چالش‌ها و ارائه راهبردها)	۱۳۹۱	راهبرد فرهنگ، شماره هفدهم و هجدهم تابستان ۱۳۹۱.
۵	کوشی و عصار	بررسی نگرش دبیران نسبت به آموزش زبان انگلیسی مبتنی بر فرهنگ بومی بر اساس برخی ویژگی‌ها جمعیت شناختی	۱۳۹۶	اولین همایش ملی بومی‌سازی برنامه درسی، چستی و چگونگی
۶	زاد شیر و عصار	بومی‌سازی برنامه درسی در تجارب جهانی	۱۳۹۶	اولین همایش ملی بومی‌سازی برنامه درسی، چستی و چگونگی

کد	نویسندگان	عنوان	سال	عنوان مجله
۷	خاکباز	بومی‌سازی در برنامه درسی ریاضی	۱۳۹۶	اولین همایش ملی بومی‌سازی برنامه درسی، چستی و چگونگی
۸	ملکی و نصر	تبیین برنامه درسی تربیت اخلاقی بومی‌سازی شده بر مبنای روش‌های تربیتی	۱۳۹۶	اولین همایش ملی بومی‌سازی برنامه درسی، چستی و چگونگی
۹	حاجی تبار فیروزجانی و میر عرب رضی	تحلیل وضعیت موجود بومی‌سازی برنامه درسی در مدارس ابتدایی	۱۳۹۶	اولین همایش ملی بومی‌سازی برنامه درسی، چستی و چگونگی
۱۰	محمدی و همکاران	چگونگی راهبردهای تدریس معلم بر اساس مدل برنامه‌ریزی درسی بومی با تأکید بر آیات و روایات	۱۳۹۶	اولین همایش ملی بومی‌سازی برنامه درسی، چستی و چگونگی
۱۱	عبدالملکی و همکاران	واکاوی جایگاه درس پژوهی در بومی‌سازی با تأکید بر نقش معلم:	۱۳۹۶	اولین همایش ملی بومی‌سازی برنامه درسی، چستی و چگونگی
۱۲	قاسم پور مقدم	چالش‌های آموزش و پرورش چند فرهنگی در نظام برنامه‌ریزی درسی ایران	۱۳۹۲	همایش ملی آموزش و پرورش چند فرهنگی
۱۳	فرزانه پور	امکان بومی‌سازی علوم انسانی و رشته‌های آن با تأکید بر علوم سیاسی . چالش‌ها و راهکارها	۱۳۸۵	کنگره ملی علوم انسانی
۱۴	آذری	بررسی و آسیب‌شناسی تجارب بومی‌سازی کتاب‌های آموزش	۱۳۹۶	اولین همایش ملی بومی‌سازی زبان‌های خارجی
۱۵	کریمی و نصر	تدوین هدف‌های برنامه درسی با رویکرد جامعه یادگیری: اصول و چالش‌ها	۱۳۹۶	اولین همایش بومی‌سازی برنامه درسی . چستی و چگونگی
۱۶	آداب و همکاران	فن‌های آینده‌پژوهی برای بومی‌سازی برنامه درسی		اولین همایش بومی‌سازی برنامه درسی . چستی و چگونگی
۱۷	علی پور و علی	آموزش چند فرهنگی و قومیت در	۱۳۹۶	(. فصلنامه مطالعات روان‌شناسی و علوم

سنتز پژوهشی چالش‌های بومی‌سازی برنامه‌های درسی و راهکارهای پیش رو؛ جلایری لائین | ۱۶۷

کد	نویسندگان	عنوان	سال	عنوان مجله
	پور	برنامه درسی		تربیتی، شماره ۱۱ زمستان ۱۳۹۵، ص ۱۶۷ تا ۱۸۲
۱۸	عبدی و لطفی	جایگاه هویت ملی در کتب درسی آموزش و پرورش مورد مطالعه کتب تاریخ دوره دبیرستان	۱۳۸۷	فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات ملی، شماره ۳، ۳۵-۷۲.
۱۹	شریف‌زاده	- بعد فرهنگی جهانی شدن و رویکرد بومی‌گرایی در حوزه زبان و آداب و رسوم و ضرورت تجلی بومی‌گرایی در کتاب‌های دوره ابتدایی، راهنمایی، دبیرستان،	۱۳۸۷	- همایش انجمن مطالعات برنامه درسی ایران، جهانی شدن و بومی ماندن برنامه درسی "چالش‌ها و فرصت‌ها
۲۰	عسگریان	جایگاه فرهنگ‌های قومی در تربیت شهروندی	۱۳۸۵	فصلنامه نوآوری آموزشی شماره ۱۳۳، ۱۷، ۱۶۲ -
۲۱	مکرونی و همکاران	آموزش چند فرهنگی در کتاب‌های درسی دوره ابتدایی.	۱۳۹۳	مجله علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز، بهار و تابستان ۱۳۹۳، دوره ۶، سال ۲۱ شماره ۱، ص: ۷۳ تا ۹۲.
۲۲	جلایری لائین، شیوا	ارایه الگوی برنامه درسی بومی مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی برای مناطق دارای خرده فرهنگ	۱۳۹۸	پایان نامه دوره دکتری. رشته برنامه درسی
۲۳	زینال تاج و همکاران	بررسی مقوله فرهنگ و قومیت در محتوای برنامه‌های درسی مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی،	۱۳۹۳	مجله علمی و پژوهشی "پژوهش‌های برنامه درسی" انجمن مطالعات برنامه درسی ایران. دوره چهارم، شماره دوم، پاییز و زمستان ۱۳۹۳، ص ۱۱۷ تا ۱۳۰.

جدول ۲. ویژگی‌های اولیه تحقیقات مورد بررسی مقالات خارجی

نویسندگان	عنوان	عنوان مجله	سال
۲۳	مورفی	Challenges for multicultural education in Japan	۲۰۱۰
۲۴	کنیا	The Practice of Curriculum Contextualization in Selected Primary Schools in Rural Ethiopia	۲۰۱۴

نویسندگان	عنوان	عنوان مجله	سال
۲۵	ین	Localization and Globalization in Curriculum	۲۰۰۴
۲۶	دورسان چاچونالو	Dhorsan, Adelaide and Chachualo, Albertina.(2008) "The Local Curriculum in Mozambique: The Santa Rita Community School in Xinavane." Prospects, Vol. 38,. Pp. 199-21w.anafeafrica.org on 28/07	۲۰۰۸
۲۷	تیسیا ^۱	Tribal Leaders Perspective: Local Curriculum and Its Impact on Preventing the Silence of Culture in West Papua	۲۰۱۲
۲۸	شبکه آموزشی آفریقا	Agro-forestry and Natural Resources Education	۲۰۱۲
۲۹	تایلر	Making learning relevant: principles and evidence from recent	۲۰۰۳
۳۰	نوتل	Race, Culture and Education	۲۰۰۰
۳۱	مانینگ و باروس	. Afro-American Cognitive Style: A Variable in School Success?.	۲۰۰۰
۳۲	گی	Culturally Responsive Teaching: Theory, Research & Practice . New York	۲۰۰۰
۳۳	براسلاوسکی	The secondary education curriculum in Latin America:new trends and changes	۲۰۰۰
۳۴	دال	Globalization and Curriculum University of Bristol, Bristol, UK Available online 14 May.	۲۰۱۰
۳۵	وانگ	Internationalization versus Localization: The Case of Primary Education in Taiwan. International Education Studies	۲۰۱۲
۳۶	موجنج و هرارالال	Teachers' Views on the Accommodation of Students' Cultural Diversity in Curriculum Instructional Materials in Use in Primary Schools in Chegutu District Zimbabwe	۲۰۱۶
۳۷	هانگ و همکاران	Science teachers' perception on multicultural education literacy and curriculum practices	۲۰۱۸
۳۸	چیتوم	Teachers tips for ereating a multicultural curriculum	۲۰۱۱
۳۹	کیریک	Investigation of the relations between objectives of Turkish primary school curriculums and multiculturalism	۲۰۱۴
۴۰	آلن، جاکسون	Complicating Culturally Relevant Pedagogy: Unpacking African Immigrants' Cultural Identities	۲۰۱۲

نویسندگان	عنوان	عنوان مجله	سال
	و کینگ‌هات		
۴۱	چن و لی	Dancing with Ethnic Identities: How a Taiwan Aboriginal Dance Club Influenced Junior High Students	۲۰۱۵
۴۲	اسکیسی	Faculty members' opinions about multiculturalism in higher education	۲۰۱۶
۴۳	الیسمایل	Multicultural Education: Teachers' Perceptions and Preparation	۲۰۱۶
۴۴	یوان	Educating Culturally Responsive Han Teachers: Case Study of a Teacher Education Program in China	۲۰۱۶
۴۵	میسکو	Culturally Responsive Curriculum and Pedagogy in the Commonwealth of the Northern Mariana Islands	۲۰۱۸
۴۶	ساحسویون	Working locally as a true professional: Case studies in the development of local curriculum	۲۰۰۴
۴۷	اگنه	Representation of the Ethiopian multicultural society in secondary teacher education curricula.	۲۰۱۴
۴۷	پاترنوت، فوکما	Cultural diversity: blind spot in medical curriculum documents, a document analysis	۲۰۱۴
۴۹	اوسلر	The stories we tell: Exploring narrative in education for justice and equality in multicultural contexts	۲۰۱۵
۵۰	جلایری لائین و همکاران	A Teachers Perception on Localization of Curriculum with Emphasis on	۲۰۱۹
۵۱	اویرون و اسمیت	Multicultural education and multiliteracies: Exploration and exposure of literacy practices with preservice teachers	۲۰۱۵

۴- این مرحله، چارچوبی پیونددهنده است، که اطلاعات به دست آمده در پیرامون آن ترکیب می‌شود (مارش، ۱۳۸۷). از این رو چارچوب ادراکی شکل گرفته در این پژوهش حول دو مفهوم اصلی است:

- چالش‌های بومی‌سازی برنامه‌های درسی در دهه اخیر: جهت بررسی این چارچوب ابتدا باید به تعریف واژه چالش پرداخت. چالش به شرایط و وضعیت جدیدی گفته می‌شود که مسیر آینده جامعه را از بیرون مورد هجوم قرار داده

حفظ تعادل آن را دچار مشکل و مستلزم تلاشی سخت و سرنوشت‌ساز می‌سازد بنا به این تعریف واژه چالش، می‌توان چالش‌های برنامه‌ریزی را به شکل زیر تعریف کرد: ظهور وضعیت و پدیده‌های جدید و دشوار در یکی از عناصر یا ابعاد برنامه‌های درسی که مواجه با آن تلاش سخت و تعیین‌کننده ایجاد کند، این وضعیت دشوار که ناظر بر آینده است، نیازمند به تلاش و همکاری جدی از سوی کلیه متصدیان حوزه‌های برنامه‌ریزی درسی است.

- راهکارهای پیش روی رفع این چالش‌ها: این چارچوب اشاره به چاره‌جویی و روش‌های حل مسئله چالش‌های موجود دارد.

۵- پردازش، ترکیب و تفسیر در قالب فرآورده‌های ملموس: با توجه به یافته‌های حاصل از تحقیقات مرتبط باهدف پژوهش، ابتدا کلیه مؤلفه‌ها از طریق فرآیند کدگذاری باز استخراج و سپس بر اساس فرآیند کدگذاری گزینشی، کلیه مؤلفه‌ها بر اساس مفاهیم مشترک دسته‌بندی می‌شوند.

۶- ارائه نتایج ترکیب: در این بخش، با توجه به فرآیند و فرآورده‌های سنتز پژوهی در یک نمای کلی چالش‌های بومی‌سازی برنامه‌های درسی موردبررسی قرار می‌گیرد ابتدا در قسمت فرآیند سنتز پژوهی استخراج چالش‌ها و راهکارها صورت گرفته به این شکل که ابتدا چالش‌های اصلی از طریق فرآیند کدگذاری باز شناسایی و سپس مصادیق هریک از چالش‌ها توسط فرآیند کدگذاری باز استخراج می‌شود. که کلیه داده‌های حاصل در بخش یافته‌ها گزارش می‌شود و سپس در قسمت فرآورده سنتز پژوهی، از آنجا که هدف سنتز پژوهش ترکیب کلیه یافته‌های علمی در یک موضوع خاص و رسیدن به یک انسجام واحد است، در بخش ارائه نتایج ترکیب با مرور مجدد داده‌های اولیه و کدگذاری مجدد، موارد همپوشی و قرابت معنایی باهم ترکیب‌شده و به صورت یک کل جدید و انسجام‌یافته ارائه می‌شود.

یافته‌ها

در این بخش متناسب با الگوی شش مرحله‌ای سنتز پژوهی روبرتس (به نقل از مارش، ۱۳۸۷) به بررسی چالش‌های بومی‌سازی برنامه‌های درسی و راهکارهای رفع آن پرداخته می‌شود. لازم به ذکر است چالش‌ها و راهکارها به صورت کلی گزارش شده و از ارائه چالش و راهکار خاص خودداری شده است.

جدول ۳: جهانی‌شدن برنامه‌های درسی

چالش	سست شدن ارزش‌ها و معیارهای سنتی، کم‌رنگ شدن فرهنگ‌های بومی، از بین رفتن و کم‌رنگ شدن زبان‌های محلی، از بین رفتن سنت‌های ریشه‌دار بومی، گسترش وسایل ارتباط جمعی به خصوص رادیو و تلویزیون و اینترنت و از بین رفتن آداب و رسوم محلی (کد ۲۵، ۶)، چالش‌های فرهنگی، سیاسی و آموزشی یکنواختی در آموزش (کد ۳۴). مشکلات برنامه درسی در مواجهه با جهانی‌شدن ۱- از تدریس تا یادگیری ۲- از یادگیری انفرادی تا یادگیری جمعی ۳- از مطالعه دانش تا صلاحیت‌های ذهنی ۴- از تدریس موضوعات جداگانه به تدریس موضوعات یکپارچه ۵- یکپارچگی اطلاعات و فناوری ارتباطی در همه نواحی (کد ۳۳)
راهکار	ایجاد آموزش مبتنی بر آشنایی با هویت‌های فرهنگی و ارزشی جامعه‌ی خودی، درونی نمودن ارزش‌های ملی، تقویت وفاداری و علاقه‌مند به ارزش‌های جامعه‌ی بومی و ملی، اصلاح آموزش و پرورش با منطق جهانی‌شدن، هماهنگی آموزش و پرورش با ابعاد جهانی‌شدن، وفاداری بر معیارها، فرهنگ و ارزش‌های ملی (۲۵)، توجه به بومی‌سازی علوم جدید ضرورت اجتناب‌ناپذیر ایران معاصر (۱۲)، بومی‌سازی اولاً مبتنی بر مبانی نظری اسلامی- ملی، قابلیت حل مسائل سیاسی و بین‌المللی کشور را، عمل‌گرا و معطوف به حل مشکلات فردی و اجتماعی، هدفمند و متعالی باشد و موجب حفظ انسجام یکپارچگی جامعه گردد، رابطه بنیادین بین علم و عمل- عین و ذهن- در آن وجود داشته باشد (۱۳)، بومی‌سازی واقع بینانه و علمی و منطبق با فرهنگ دینی و بومی کشور طراحی و آماده‌سازی گردد، بومی‌سازی با فرهنگ و زبان ملی همراه گردد. توجه به ضرورت‌ها، نیازها و مقتضیات زمانی و مکانی جامعه ایران اسلامی، تولیدات بومی با تولیدات بین‌المللی نیز تطبیق لازم را داشته باشد (۱۴)، از میان مجموع تکنیک آینده‌پژوهی، از هفت تکنیک (دیدهبانی، دلفی، سناریوسازی، مشاوره، تحلیل تاریخی، تحلیل روند و چشم‌انداز یا تجسم) می‌توان برای تحقق بومی‌سازی استفاده گردد (۱۶)، بومی کردن برنامه‌های درس با توجه به فرهنگ ملی هر کشور صورت گیرد (کد ۲۶)، تجدید ساختار برنامه‌های درسی با رویکرد چند فرهنگی هم در سطح آموزش عمومی و هم در آموزش عالی، فهم ضرورت رویکرد چند فرهنگی از سوی مسئولین ذی‌ربط، برنامه ریزان، معلمان و مدیران آموزشی (کد ۴)

جدول ۴. چالش تربیت معلم در بومی‌سازی

چالش	نبود تخصص کافی در معلمان، علاقه‌مندی مدیران و معلمان به استاندارد کردن، متحدالشکل کردن محتواها (کد ۲۴)، احتمال مقاومت معلمان نسبت به اجرای برنامه‌های چند فرهنگی، عدم آگاهی معلمان نسبت به ارزش‌های بومی‌سازی در توسعه و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، نپذیرفتن تفاوت‌های فرهنگی و قومیتی توسط معلمان، قضاوت منفی و شتاب‌زده معلمان در مورد توانایی‌ها و خصوصیات فراگیران داری تفاوت فرهنگی (کد ۴)، کار مضاعف، شرایط عمومی معلمان و کمبود تجربه و همین‌طور محوریت امتحانات مدرسه باعث می‌شود معلم از رویکرد منعطف‌تر و مرتبط‌تر با شرایط بومی و محلی دست بکشد. عدم مشارکت معلم در تدوین برنامه‌های درسی، کمبود دانش و نبود دوره‌های آموزشی ضمن خدمت، به کارگیری معلمان غیربومی در مناطق چند فرهنگی، اطلاع‌رسانی ضعیف در مراکز تربیت معلم از مقوله چند فرهنگی اصول و اهداف و ویژگی‌های این برنامه (کد ۲۹). نبود دوره‌های ضمن خدمت و استخدام معلمان غیر بومی (کد ۵۰)
راهکار	تشویق معلمان برای آشنایی با ویژگی‌های برنامه درسی بومی و برنامه‌های فرهنگی، برگزاری دوره‌های ضمن خدمت برای معلمان (کد ۲۹)، استفاده از دانش معلمان در طراحی برنامه‌های بومی (کد ۵۰)، برگزاری کلاس‌های تربیت معلمان در مراکز تربیت در جهت آشنایی با ویژگی‌های برنامه‌های چند فرهنگی (کد ۲۲)، برگزاری دوره‌های ضمن خدمت در خصوص آشنایی با روش‌های تدریس چند فرهنگی برای معلمان، آشنایی معلمان با روش‌های آموزش در مناطق حساس به فرهنگ، برگزاری شیوه‌های ارزشیابی در برنامه چند فرهنگی برای معلمان (کد ۴۹). برگزاری دوره‌های ضمن خدمت و استفاده از نیروهای محلی به عنوان دستیار معلم (کد ۵۰).

جدول ۴. منابع و زمان

چالش	چالش‌های اساسی در بومی‌سازی برنامه درسی همچون فقدان منابع موردنیاز، محدودیت زمانی، حجم مطالب بسیار زیاد کتاب‌های درسی، حجم کار زیاد معلمان مواجه هست کمبود امکانات و زمان، کمبود دانش معلم، نبود مطالعات کافی از جمله موانع بومی‌سازی می‌باشند (کد ۹)، کمبود زمان برای سازمان‌دهی و گنجاندن تاریخ و فرهنگ و آداب و رسوم در برنامه درسی (کد ۳۱). چالش زمان در حال حاضر یک مانع بومی سازی است (کد ۵۰)
راهکار	تلفیق در برنامه درسی بومی برای جلوگیری از کمبود زمان، پیش‌بینی زمان‌های غیر تجویزی و غیررسمی برای تدریس محتوای بومی، توجه و اصرار متولیان برنامه درسی بومی برای پیشنهاد تنظیم زمان در برنامه‌های بومی (کد ۳۱). تجویز زمان‌های غیر رسمی (کد ۵۰)

جدول ۵. طراحی برنامه درسی بومی

چالش	عدم توجه به مفاهیم چند فرهنگی در طراحی، غفلت از مؤلفه‌های چند فرهنگی در کتاب‌ها، تأکید یکنواخت بر محتوای ملی (کد ۱۷)، دانش نادرست (سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان) از برنامه چند فرهنگی، پنداشت‌های غلط و نادرست افراد مسئول از برنامه‌های چند فرهنگی (کد ۴)، کمبود زمان برای سازمان‌دهی و گنجاندن تاریخ و فرهنگ و آداب و رسوم در برنامه درسی (کد ۳۱)، عدم توجه به مفاهیم چند فرهنگی در دوره ابتدایی، ضعف در تعیین اهداف متناسب با مناطق چند فرهنگی در کتاب‌ها (کد ۲۱). توجه به محتوای ملی و یکنواخت (بی توجه به تفاوت فرهنگی) در طراحی کتاب‌ها (کد ۹)
راهکار	بررسی دقیق همه مواد درسی موجود اعم از مکتوب و غیر مکتوب بدون تعصب، نژادپرستی، قوم‌پرستی، حذف‌ها و تحریف‌ها، پالایش با استفاده از رویکرد تلفیق در سازمان‌دهی محتوای برنامه درسی است (کد ۳۲)، طراحی و تدوین برنامه‌های چند فرهنگی همراه با انعکاس ویژگی تمامی فرهنگ‌های موجود جامعه در برنامه درسی رسمی با استفاده از روش سازمان‌دهی منطقی. توجه به رویکرد تلفیق در سازمان‌دهی و طراحی برنامه‌های بومی برای حل مشکل کمبود زمان (کد ۳۱)، در طراحی محتوا بومی مثلاً در ریاضی می‌توان تاریخ ریاضی، مدل‌سازی ریاضی و اصلاحات و ابزارهای بومی ریاضی استفاده کرد (کد ۷)، بومی‌سازی و طراحی محتوا بر اساس رویکرد مبتنی بر جامعه‌یادگیرنده (کد ۱۵)، طراحی محتوای کتاب‌های درسی جهت آشنایی دانش‌آموزان در زمینه اطلاعات باستانی، شخصیت‌های قومی، ادبیات قومی و محلی، جغرافیا و تاریخی و زادگاه خود (کد ۲۰)، طراحی و تدوین بومی‌سازی برنامه درسی بر اساس مبانی تعلیم و تربیت اسلامی، عملیاتی کردن برنامه‌های درسی بومی بر اساس روش‌شناسی مبتنی بر فلسفه برنامه درسی حاکم با فرهنگ جامعه (کد ۸)، ارائه درس آموزش چند فرهنگی در برنامه درسی تربیت معلم، ارائه درس تاریخ اقوام و فرهنگ‌های ایرانی در جهت اجرای مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی، معرفی بدون تحلیل سلسله‌مراتبی تاریخ، میراث اقوام و فرهنگ‌های ایرانی برای دانش‌آموزان (کد ۴)

جدول ۶. زبان و رسم الخط

چالش	بی‌توجهی به زبان محلی و بومی فراگیران در فضای آموزش و کتاب‌ها، دور شدن از هویت فرهنگی و اختلال در یادگیری، عدم توجه به زبان مادری و پیدایش اختلال در یادگیری از نوع آسیب‌های نگرشی، توانشی، و دانشی در شاگردان چند فرهنگی (کد ۲)، تنوع زبانی در ایران، مواجهه مدرسه با زبان‌های گوناگون مانند زبان ترکی، لری، کردی، تالشی و..... (کد ۲۰). بی‌توجهی به فرهنگ بومی و زبان محلی
راهکار	بسترسازی آموزش زبان مادری برای مناطق چندزبانه کشور در جهت اجرای اصل پانزدهم قانون اساسی، برجسته‌سازی نقش زبان مادری در پیشرفت تحصیلی و خودارزشمندی صاحبان فرهنگ (کد ۴)، آموزش به زبان محلی در مناطق چند فرهنگی، توجه به زبان بومی در آموزش و یادگیری توسط معلم فراگیر، استخدام معلمان بومی هم‌زبان با دانش‌آموزان (کد ۲)، یادگیری در خدمت فرهنگ، هویت ملی، زبان و ادبیات بومی دانش‌آموزان (کد ۵)

جدول ۷: آموزش و تدریس برنامه‌ریزی بومی

چالش	استفاده از روش‌های غیرفعال در تدریس بومی، حجم بالا محتوای بومی و ملی و جهت‌گیری به سمت روش‌های سخنرانی محور، زمان محدود و کاربرد روش‌های معلم محور، کم نشاطی و افت تحصیل در روش‌های تدریس معلم محور، محفوظات پروری، بی‌ارتباطی محتوا با زندگی اجتماعی و فرهنگی فراگیران، (کد ۱۹)، عدم آگاهی در مورد چگونگی تدریس و ارزشیابی در برنامه‌های چند فرهنگی، مقاومت معلمان و مدیران در به کارگیری سبک‌های یادگیری متفاوت برای خرده‌فرهنگ‌های مختلف، وابستگی معلمان با فرهنگ غالب در تدریس و متکی با استانداردهای خودشان در تدریس (کد ۴)
راهکار	یادگیری و سازمان‌دهی تجارب یادگیری معنی‌دار در جغرافیا، تاریخ، فرهنگ با توجه پتانسیل‌های منطقه محلی فراگیران، آموزش مبتنی بر محل، جامعه محلی به‌عنوان منبعی برای آموزش مفاهیم و موضوعات برنامه درسی، استفاده از محیط اجتماعی، فرهنگی و طبیعی محل زندگی به‌عنوان منبعی برای یادگیری و افزایش دانش و آگاهی، مهارت‌ها و نگرش (کد ۳)، توجه به روش‌های تدریس که باعث رشد جنبه‌های شخصیتی شاگردان و باعث رشد تربیت‌بدنی، اجتماعی و جسمانی و اخلاقی راهبر تدریس، روش‌های روش‌هایی همچون مباحثه و گفتگو، تلفیق علم و عمل، روش عقلانی، امر به معروف و نهی از منکر، قصه‌گویی، موعظه و تذکر، انذار و تبشیر در تدریس برنامه‌های بومی (کد ۱۰)، روش‌های فعال و روش‌های مثال محور (کد ۵۰). تغییر روش‌های آموزش به نفع برنامه چند فرهنگی و اتخاذ تدابیر لازم برای طراحی روش‌های تدریس، مدیریت و ارزیابی مبتنی بر برنامه چند فرهنگی با توجه به ضعف‌های مبانی نظری، همچنین آموزش چند فرهنگی دربرگیرنده راهبردهایی مانند گفتگو، مصالحه، آگاهی یافتن، فواید تفاوت‌های فرهنگی در پیشرفت فردی و اجتماعی، آگاهی از خطر تعارض‌های تهدیدکننده حقوق انسانی، برتر بینی‌های گروه‌های معین اجتماعی و ضرورت مقابله با آن (کد ۴)، تأکید بر روش تدریس درس پژوهی، تدریس با توجه به مؤلفه‌ها و استانداردهای حرفه‌ای بومی، با توجه به بافت مدرسه، تأکید بر تعامل و همکاری بین معلم و دانش‌آموزان و خلق روش‌های تدریس بومی (کد ۱۱).

جدول ۸: تنوع قومیتی در بومی‌سازی

چالش	تنوع فرهنگی - قومی و زبانی در ایران، مواجهه مدرسه با قومیت‌ها و نژادهای گوناگون (کد ۲۰)، نامتجانس بودن جمعیت ایران، ناهمگونی در جمعیت و کثیرالقوم بودن جمعیت ایران. درگیر بودن ایران با تنوع قومیتی (کد ۱۲)، مانند: تمرکز صحراها در شمال شرق کشور، در غرب مسئله قومیت‌های کرد، و در جنوب عرب‌ها (کد ۴)، چالش تنوع قومیت‌ها جوامع دارای تنوع فرهنگی (کد ۲۳). ایران کثیرالقوم (کد ۵۰)
راهکار	تبیین ضرورت تدوین برنامه‌های بومی و چند فرهنگی از منظر شرایط خاص سیاسی - جغرافیایی، اجرای مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در مورد گنجانیدن تاریخ و فرهنگ خرده‌فرهنگ‌ها در کتب درسی، توجه به حفظ و کرامت و حقوق انسانی ایجاد فرصت برابری به‌دور از تبعیض اجرای عدالت اجتماعی و آزادی‌های مشروع خرده‌فرهنگ‌ها، در راستای اهداف سند چشم‌انداز بیست‌ساله کشور ایران تا ۱۴۰۴، تبیین ضرورت تدوین برنامه درسی چند فرهنگی از منظر توجه به تکلیف و اسناد و قوانین بالادستی دستی، توجه

با اصول تشریح شده در قانون اصل‌های سیزدهم، چهاردهم، پانزدهم، و نوزدهم در مورد برابری حقوق انسانی قومی و نژادی در ایران (کد ۴)، تعهد نظام برنامه درسی رسمی و برنامه‌های آموزش ملی، جهت آشنا کردن فراگیران با فرهنگ‌های بومی مناطق، ایجاد فضای آزاد برای یادگیری همه قومیت‌ها، برقراری توسعه پایدار و دموکراسی، برابری در فرصت‌های آموزشی، برقراری صلح و عدالت آموزشی، برنامه درسی حوزه‌ی توجه به گفتمان‌های نژادی و چند فرهنگی، رفع تبعیض و تعصب نژادی در عرصه تعلیم و تربیت بکارگیری فرهنگ قومی در آموزش رسمی و اشاعه آن از طریق برنامه رسمی، تأکید بر پیوند بین نژادها و قومیت‌ها در کتاب‌ها و رسیدن به وحدت. (کد ۲۰). طراحی برنامه‌های متناسب با فرهنگ بومی در مناطق کشور (کد ۵۰)	
--	--

جدول ۹: چالش اجرایی برنامه درسی بومی

ضعف در تحقیقات مرتبط با مقوله چند فرهنگی، از ضعف کتب درسی در پرداختن به قومیت‌ها و مقوله‌های قومی و تنوع فرهنگی (کد ۱۸)، بحث بی‌توجهی متوالیان تعلیم و تربیت به تربیت معلم برای اجرای برنامه‌های چند فرهنگی، اطلاع‌رسانی ضیف در مورد تربیت نیروهای تعلیم و تربیت برای برنامه‌های چند فرهنگی (کد ۳۰)، بی‌تفاوتی سیاست‌گذاران به موضوع چند فرهنگی، عدم حمایت اجرایی از سوی مدیران آموزش و پرورش استانی و منطق‌هایی، عدم حمایت اجرایی از سوی مدیران مدرسه، فقدان منابع، محدودیت زمان، مطالب بسیار زیاد کتاب‌های درسی، حجم کار زیاد معلمان، عدم آموزش و معلمان جهت بومی‌سازی، سیستم متمرکز بودن برنامه‌های درسی و وجود روش‌های استاندارد و مطالب آموزشی واحد و یکسان، (کدهای، ۵۰۲۴، ۲۸)	چالش
تشویق معلمان برای آشنایی با ویژگی‌های برنامه درسی فرهنگی، برگزاری دوره‌های ضمن خدمت برای معلمان (کد ۲۹)، استفاده از دانش معلمان در طراحی برنامه‌های چند فرهنگی (کد ۲۲)، برگزاری دوره‌های ضمن خدمت در خصوص آشنایی با روش‌های تدریس فرهنگی برای معلمان، آشنایی معلمان با روش‌های آموزش در مناطق حساس به فرهنگ، برگزاری شیوه‌های ارزشیابی در برنامه چند فرهنگی برای معلمان (کد ۴)، سازگاری و هماهنگی اجرای محلی با محیط طبیعی، محیط اجتماعی، همین‌طور فرهنگ و نیازهای محیطی منطقه، تجارب یادگیری متناسب با کودکان مختلف و متعلق به زمینه‌های متفاوت فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی، تنوع برنامه‌های درسی، محیط‌های یادگیری، فراگیران و کارکنان بر اساس توجه به ماهیت و جهت‌گیری‌های چند فرهنگی در فضای مدرسه (کد ۳۱)	راهکار

جدول ۱۰. بی‌توجهی به مقوله فرهنگ بومی

چالش	نداشتن الگو و راهکار مناسب در زمینه برنامه درسی بومی و برنامه‌های فرهنگی (کد ۵۰۳)، عدم توجه به مقوله «آموزش فرهنگی» و اختلال در ارتباط مؤثر و کارآمدی بین افراد و تقویت هویت ملی (کد ۱۷)، عدم توجه به مقوله بومی از سوی مسولان (کد ۵۰) ضعف در تحقیقات مرتبط با مقوله برنامه درسی بومی، از ضعف کتب درسی در پرداختن به قومیت‌ها (کد ۱۸)، بی‌تفاوتی سیاست‌گذاران به موضوع چند فرهنگی (کد ۲۴)
راهکار	تبیین ضرورت تدوین برنامه‌های چند فرهنگی از منظر رویکرد برنامه درسی چند فرهنگی مانند تأثیر زمینه فرهنگی بر پیشرفت تحصیلی انسان، توجه به مقوله تفاوت فرهنگی و تأثیر آن در شرایط یادگیری و تدریس اثربخش، و توجه و قبول واقعیت‌های اجتماعی و بومی‌سازی از منظر ضرورت‌های عصری بیان‌کننده این امر است که، اولاً تنوع قومیتی و تفاوت فرهنگی وجود دارد و دوم اینکه به طراحی برنامه‌هایی که پاسخگو به این امر باشد بپردازیم (کد ۴)، ضرورت‌های عصر پاسخگویی به این نیاز معرفتی و اجتماعی و پرهیز از یک‌سونگری به مفهوم چند فرهنگی. رویکرد میان‌رشته‌ای و تلفیق به‌عنوان راهبر مناسب، معرفی و اشکال برنامه‌ریزی تلفیقی چند رشته‌ای متقاطع و برنامه‌ریزی چند رشته‌ای متکثر با توجه به مقوله چند فرهنگی (کد ۳)

در این بخش، با توجه به فرآیند و فرآورده‌های سنتز پژوهی در یک نمای کلی چالش‌های بومی‌سازی برنامه‌های درسی مورد بررسی قرار می‌گیرد. ابتدا در قسمت سنتز پژوهی استخراج چالش‌ها و راهکارها صورت گرفته و به این شکل که ابتدا چالش‌های اصلی از طریق فرایند کدگذاری بازنشاسانی و سپس مصادیق هریک از چالش‌ها توسط فرایند کدگذاری باز استخراج شد که کلیه داده‌های حاصل در بخش یافته‌ها گزارش شد و سپس در قسمت فرآورده سنتز پژوهی، از آنجا که هدف سنتز پژوهی ترکیب کلیه یافته‌های علمی در یک موضوع خاص و رسیدن به یک انسجام واحد است، در بخش ارائه نتایج ترکیب با مرور مجدد داده‌های اولیه و کدگذاری مجدد، موارد همپوشی و قرابت معنایی باهم ترکیب شده و به صورت یک کل جدید و انسجام یافته در جدول شماره ۱۱ قابل مشاهده است.

جدول ۱۱. ارائه نتایج ترکیب (فرآورده‌های سنتز پژوهی) چالش‌های بومی‌سازی برنامه‌های درسی در

دهه اخیر و راهکارهای پیش رو

چالش	مصادیق	راهکار
چالش طراحی	عدم توجه به مفاهیم خرد فرهنگ در طراحی، غفلت از مؤلفه‌های تنوع فرهنگی در کتاب‌ها، تأکید یکنواخت بر محتوای ملی، عدم توجه به مفاهیم چند فرهنگی در دوره ابتدایی، ضعف در تعیین اهداف متناسب با مناطق چند فرهنگی در کتاب‌ها. توجه به محتوای ملی، یکنواخت و یکپارچه در طراحی کتاب‌ها.	طراحی برنامه‌های چند فرهنگی و برنامه درسی بومی بدون توجه به تعصب و تبعیض‌های نژادی و قومی، پالایش منابع مکتوب و غیر مکتوب محتوا برای طراحی برنامه‌های چند فرهنگی، جلوگیری از محتوای اضافی در برنامه‌های چند فرهنگی، تأکید بر تلفیق در برنامه‌های درسی ملی، بومی و فرهنگی، انعکاس تمامی ویژگی‌های فرهنگ‌های موجود در بحث طراحی، انتخاب و اتخاذ تدابیر لازم جهت گنجاندن تاریخ، فرهنگ و آداب و رسوم همه قوم‌ها و فرهنگ‌ها در برنامه درسی رسمی در طراحی محتوا بومی می‌توان تاریخ ریاضی، مدل‌سازی ریاضی و اصلاحات و ابزارهای بومی ریاضی، استفاده از کتاب‌های درسی برای انتقال محتوای چند فرهنگی، رویکرد مبتنی بر جامعه یادگیرنده ف طراحی برنامه‌های بومی بر اساس مبانی تعلیم و تربیت اسلامی مراحل بعدی، عملیاتی کردن این گونه برنامه‌های درسی باید بر اساس روش‌شناسی مبتنی بر فلسفه برنامه درسی حاکم بر جامعه
چالش اجرایی	ضعف کتاب‌ها و سند ملی و ضعف در تحقیقات در مورد نحوه اجرای برنامه‌های چند فرهنگی، بی‌توجهی متولیان تعلیم و تربیت به تربیت معلم برای اجرای برنامه‌های چند فرهنگی، اطلاع‌رسانی ضعیف در مورد تربیت نیروهای تعلیم و تربیت برای برنامه‌های چند فرهنگی، کمبود امکانات اجرایی و عدم هماهنگی و آمادگی نیروهای محلی مانند والدین و دانش‌آموزان، بی‌تفاوتی سیاست‌گذاران به موضوع چند فرهنگی، عدم حمایت	سازگاری برنامه‌های قابل اجرا با محیط طبیعی، محیط اجتماعی، همین‌طور فرهنگ و نیازهای محیطی منطقه تشویق معلمان برای آشنایی با ویژگی‌های برنامه درسی چند فرهنگی، برگزاری دوره‌های ضمن خدمت برای معلمان، استفاده از دانش معلمان در طراحی برنامه‌های چند فرهنگی، برگزاری دوره‌های ضمن خدمت در خصوص آشنایی با روش‌های تدریس چند فرهنگی برای معلمان، آشنایی معلمان با روش‌های آموزش در مناطق حساس به فرهنگ، برگزاری شیوه‌های ارزشیابی در برنامه چند فرهنگی برای معلمان، سازگاری و هماهنگی اجرای محلی با محیط طبیعی، محیط اجتماعی، همین‌طور

چالش	مصادیق	راهکار
	اجرای ازسوی مدیران آموزش و پرورش استانی و منطق‌هایی، عدم حمایت اجرایی از سوی مدیران مدرسه، فقدان منابع، محدودیت زمان، مطالب بسیار زیاد کتاب‌های درسی، حجم کار زیاد معلمان، عدم آموزش و معلمان جهت بومی‌سازی، سیستم متمرکز بودن برنامه‌های درسی و وجود روش‌های استاندارد و مطالب آموزشی واحد و یکسان	فرهنگ و نیازهای محیطی منطقه، سازمان‌دهی تجارب یادگیری متناسب با کودکان مختلف و متعلق به زمینه‌های متفاوت فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی، تنوع برنامه‌های درسی، محیط‌های یادگیری، فراگیران و کارکنان بر اساس توجه به ماهیت و جهت‌گیری‌های چند فرهنگی در فضای مدرسه
تنوع قومیتی در ایران	تنوع فرهنگی- قومی و زبانی در ایران، روبه‌رو شدن مدرسه با قومیت‌ها و نژادهای گوناگون، نامتجانس بودن جمعیت ایران، ناهمگونی در جمعیت و کثیرالقوم بودن جمعیت ایران، درگیر بودن ایران با تنوع قومیتی و تنوع زبانی مانند: ترکمن‌صحراها در شمال شرق کشور، در غرب مسئله قومیت‌های کرد، و در جنوب عرب‌ها، وجود زبان‌های مختلفی مانند: کردی، کرمانجی، ترکی، لری و تالشی و.....	تبیین ضرورت تدوین برنامه‌های بومی و چند فرهنگی از منظر شرایط خاص سیاسی- جغرافیایی، اجرای مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در مورد گنجاندن تاریخ و فرهنگ خرده‌فرهنگ‌ها در کتب درسی، توجه به حفظ و کرامت و حقوق انسانی ایجاد فرصت برابری، اجرای عدالت اجتماعی تربیتی و آموزشی، در راستای اهداف سند چشم‌انداز بیست‌ساله کشور ایران تا ۱۴۰۴، تبیین ضرورت تدوین برنامه درسی چند فرهنگی از منظر توجه به تکلیف و اسناد و قوانین بالادستی دستی، توجه با اصول تشریح شده در قانون اصل‌های سیزدهم، چهاردهم، پانزدهم، و نوزدهم در مورد برابری حقوق انسانی قومی و نژادی در ایران، تعهد نظام برنامه درسی رسمی و برنامه‌های آموزش ملی، جهت آشنا کردن شاگردان با فرهنگ‌های بومی مناطق، ایجاد فضای آزاد برای یادگیری، برقراری توسعه پایدار و دموکراسی، برابری در فرصت‌های آموزشی، برقراری صلح و عدالت آموزشی، برنامه درسی حوزه‌ی توجه به گفتمان‌های نژادی و چند فرهنگی، رفع تبعیض و تعصب نژادی در عرصه تعلیم و تربیت بکارگیری فرهنگ قومی در آموزش رسمی و اشاعه آن از طریق برنامه رسمی، تأکید

چالش	مصادیق	راهکار
		بر پیوند بین نژادها و قومیت‌ها در کتاب‌ها و رسیدن به وحدت ...
آموزش و تدریس	استفاده از روش‌های غیرفعال در تدریس بومی، حجم بالا محتوای بومی و ملی و جهت‌گیری به سمت روش‌های سخنرانی محور، زمان محدود و کاربرد روش‌های معلم محور، کم نشاطی و افت تحصیل در روش‌های تدریس معلم محور، محفوظات پروری، بی‌ارتباطی محتوا با زندگی اجتماعی و فرهنگی شاگردان، عدم آگاهی در مورد چگونگی تدریس و ارزشیابی در برنامه‌های چند فرهنگی، مقاومت معلمان و مدیران در به کارگیری شبکه‌های یادگیری متفاوت برای خرده‌فرهنگ‌های مختلف، وابستگی معلمان با فرهنگ غالب در تدریس و متکی با استانداردهای خودشان در تدریس	تجارب یادگیری معنی‌دار در جغرافیا، تاریخ، فرهنگ و افراد در منطقه محلی خودشان، آموزش مبتنی بر محل، جامعه محلی به عنوان منبعی برای آموزش مفاهیم و موضوعات برنامه درسی، استفاده از محیط اجتماعی، فرهنگی و طبیعی محل زندگی به عنوان منبعی برای یادگیری و افزایش دانش و آگاهی، مهارت‌ها و نگرش، توجه به روش‌های تدریس که باعث رشد جنبه‌های شخصیتی شاگردان و باعث رشد تربیت بدنی، اجتماعی و جسمانی و روش‌های مباحثه و گفتگو، تلفیق علم و عمل، روش عقلانی، امر به معروف و نهی از منکر، قصه‌گویی، موعظه و تذکر، انذار و تبشیر استفاده شود، تأکید بر روش تدریس درس پژوهی، تدریس با توجه به مؤلفه‌ها و استانداردهای حرفه‌ای بومی با توجه به بافت مدرسه، تأکید بر تعامل و همکاری بین معلم و شاگردان و خلق روش‌های تدریس بومی. آموزش چند فرهنگی دربرگیرنده راهبردهایی مانند گفتگو، مصالحه، آگاهی یافتن، فواید تفاوت‌های فرهنگی در پیشرفت فردی و اجتماعی، آگاهی از خطر تعارض‌های تهدیدکننده حقوق انسانی، برتر بینی‌های گروه‌های معین اجتماعی و ضرورت مقابله با آن.
چالش زبان و نبود رسم الخط	آموزش به زبان ملی در مناطق خرده فرهنگی، دور شدن از هویت فرهنگی و اختلاف در یادگیری، عدم توجه به زبان مادری موجب اختلال در یادگیری از نوع آسیب‌های نگرشی، توانشی، و دانشی در فراگیر. نبود رسم الخط برای بعضی از زبان‌های محلی مانند: زبان کرمانجی	بستر سازی آموزش زبان مادری برای مناطق چندزبانه کشور جهت اجرای اصل پانزدهم قانون اساسی، نقش زبان مادری در پیشرفت تحصیلی و خود ارزشمندی صاحبان فرهنگ، آموزش به زبان محلی در مناطق چند فرهنگی، توجه به زبان بومی در آموزش و یادگیری، یادگیری باید در خدمت فرهنگ و هویت ملی. و زبان و ادبیات بومی شاگردان. توجه به توصیه و راهکارهای یونسکو در زمینه آموزش زبان محلی
عدم توجه	نداشتن الگو و راهکار مناسب در زمینه	تبیین ضرورت تدوین برنامه‌های چند فرهنگی از منظر

چالش	مصادیق	راهکار
به مقوله برنامه‌های بومی و فرهنگی	برنامه درسی بومی و فرهنگی، عدم توجه به مقوله "آموزش بومی" و مقوله "فرهنگ و یادگیری" اختلال در ارتباط مؤثر و کارآمدی بین افراد	رویکرد برنامه درسی چند فرهنگی مانند تأثیر زمینه فرهنگی و نژادی بر پیشرفت تحصیلی انسان، توجه به مقوله تفاوت فرهنگی و تأثیر آن در شرایط یادگیری و تدریس اثربخش، و توجه و قبول واقعیت‌های اجتماعی و، بومی‌سازی از منظر ضرورت‌های عصری بیان‌کننده این امر است که، اولاً تنوع قومیتی و تفاوت فرهنگی وجود دارد و دوم اینکه به طراحی برنامه‌هایی که پاسخگو به این امر باشد پردازیم. و ضرورت‌های عصر پاسخگویی به این نیاز معرفتی و اجتماعی و پرهیز از یک‌سوگیری به مفهوم چند فرهنگی. رویکرد میان‌رشته‌ای و تلفیق به‌عنوان راهبر مناسب، معرفی و اشکال برنامه‌ریزی تلفیقی چند رشته‌ای متقاطع و برنامه‌ریزی چند رشته‌ای متکثر (۳)
کمبود زمان و منابع	چالش‌های اساسی در بومی‌سازی برنامه درسی همچون فقدان منابع موردنیاز، محدودیت زمانی، حجم مطالب بسیار زیاد کتاب‌های درسی، حجم کار زیاد معلمان، کمبود امکانات و زمان، کمبود دانش معلم، نبود مطالعات کافی از جمله منابع بومی‌سازی می‌باشند.	تلفیق در برنامه درسی بومی برای جلوگیری از کمبود زمان، پیش‌بینی زمان‌های غیر تجویزی و غیررسمی برای تدریس محتوای بومی، توجه و اصرار متولیان برنامه درسی بومی برای پیشنهاد و چاره‌اندیشی در مورد چالش زمان در برنامه‌های بومی
تربیت معلم	نبود تخصص کافی در معلمان، علاقه‌مندی مدیران و معلمان به استاندارد کردن، متحدالشکل کردن محتواها، مقاومت احتمالی معلمان نسبت به اجرای برنامه‌های چند فرهنگی، عدم آگاهی معلمان نسبت به ارزش‌های بومی‌سازی در توسعه و پیشرفت تحصیلی شاگردان، نپذیرفتن تفاوت‌های فرهنگی و قومیتی توسط معلمان، قضاوت منفی و شتاب‌زده معلمان در مورد توانایی‌ها و خصوصیات دارای تفاوت فرهنگی، کار مضاعف،	تشویق معلمان برای آشنایی با ویژگی‌های برنامه درسی د فرهنگی، برگزاری دوره‌های ضمن خدمت برای معلمان، استفاده از دانش معلمان در طراحی برنامه‌های چند فرهنگی، برگزاری کلاس‌های ضمن خدمت برای معلمان، تربیت معلمان در مراکز تربیت در جهت آشنایی با ویژگی‌های برنامه‌های چند فرهنگی، برگزاری دوره‌های ضمن خدمت در خصوص آشنایی با روش‌های تدریس چند فرهنگی برای معلمان، آشنایی معلمان با روش‌های آموزش در مناطق حساس به فرهنگ، برگزاری شیوه‌های ارزشیابی در برنامه چند فرهنگی برای معلمان.

چالش	مصادیق	راهکار
	شرایط عمومی معلمان و کمبود تجربه و همین‌طور محوریت امتحانات مدرسه باعث می‌شود معلم از رویکرد منعطف‌تر و مرتبط‌تر با شرایط بومی و محلی دست بکشد. عدم مشارکت معلم در تدوین برنامه‌های درسی، کمبود دانش و نبود دوره‌های آموزشی ضمن خدمت، اطلاع‌رسانی ضعیف در مراکز تربیت معلم از مقوله چند فرهنگی اصول و اهداف و ویژگی‌های این برنامه	
جهانی‌شدن برنامه‌های درسی	نابودی فرهنگ‌های محلی، سست شدن سنت‌ها و معیارهای و ارزش‌های سنتی، از بین رفتن سنت‌های ریشه‌دار، از بین رفتن زبان‌های محلی، بروز بحران‌های هویتی در جوامع ملی و نفی استقلال دیگر ملل.	ایجاد آموزش مبتنی بر آشنایی با هویت‌های فرهنگی و ارزشی جامعه‌ی خودی، درونی نمودن ارزش‌های تربیتی ملی، وفادار و علاقه‌مند به ارزش‌های جامعه‌ی بومی، اصلاح آموزش و پرورش با منطق جهانی‌شدن، هماهنگی آموزش و پرورش با ابعاد جهانی‌شدن، وفاداری بر معیارها، فرهنگ و ارزش‌های ملی، توجه به بومی‌سازی علوم جدید ضرورت اجتناب‌ناپذیر ایران معاصر، بومی‌سازی اولاً مبتنی بر مبانی نظری اسلامی- ملی، قابلیت حل مسائل سیاسی و بین‌المللی کشور را، عمل‌گرا و معطوف به حل مشکلات فردی و اجتماعی، هدفمند و متعالی باشد و موجب حفظ انسجام یکپارچگی جامعه گردد، رابطه بنیادین بین علم و عمل - عین و ذهن - در آن وجود داشته باشد، بومی‌سازی واقع بینانه و علمی و منطبق با فرهنگ دینی و بومی کشور طراحی و آماده‌سازی گردد، بومی‌سازی با فرهنگ و زبان ملی همراه گردد. بومی‌سازی با توجه به ضرورت‌ها، نیازها و مقتضیات زمانی و مکانی جامعه ایران اسلامی، تولیدات بومی با تولیدات بین‌المللی نیز تطبیق لازم را داشته باشد، از میان مجموع تکنیک آینده‌پژوهی، از هفت تکنیک (دیدهبانی،

چالش	مصادیق	راهکار
		دلفی، سناریوسازی، مشاوره، تحلیل تاریخی، تحلیل روند و چشم‌انداز یا تجسم می‌توان برای تحقق بومی‌سازی استفاده گردد، بومی کردن برنامه‌های درس با توجه به فرهنگ ملی هر کشور صورت گیرد (کد. ۲۶) تجدید ساختار برنامه‌های درسی با رویکرد چند فرهنگی هم در سطح آموزش عمومی و هم در آموزش عالی، فهم ضرورت رویکرد چند فرهنگی از سوی مسئولین ذی‌ربط، برنامه ریزان، معلمان و مدیران آموزشی

بحث و نتیجه‌گیری

بر اساس نتایج برخی از پژوهش‌ها، تنوع قومیت‌ها از چالش‌های بزرگ آموزش و پرورش کشورها، به‌ویژه جوامعی که از نظر تنوع فرهنگی رو به تزايد هست محسوب می‌گردد و بر اساس تنوع و کثرت‌گرایی فرهنگی موجود در هر جامعه‌ای چالش‌هایی در اجرا، طراحی، سازمان‌دهی، ارزشیابی برنامه‌های مربوط به مناطق چندفرهنگی وجود دارد. برنامه‌ریزی برای بومی‌سازی برنامه‌های درسی در این نوع مناطق نیازمند بررسی‌ها، مطالعات و شناسایی موانع و چالش است (مورفی، ۲۰۱۰). آنچه از شواهد موجود برمی‌آید نشان از وجود چالش‌های بومی‌سازی برنامه‌های درسی است. بر این اساس تحقیق حاضر با هدف بررسی و شناسایی چالش‌های موجود بومی‌سازی برنامه‌های درسی، راهکارهای رفع آن بر اساس رویکرد سنتزپژوهی مبتنی بر یافته‌های مقالات در دهه‌های اخیر در داخل کشور و خارج کشور انجام شد.

یافته‌های این پژوهش نشان داد. بومی‌سازی برنامه‌های درسی با ۸ چالش عمده روبه‌رو هستند. این چالش‌ها شامل ۱-جهانی‌شدن برنامه‌های درسی ۲- مغفول ماندن سیاست‌های چندفرهنگی و بومی‌سازی ۳- چالش تربیت معلم ۴-چالش تنوع قومیتی در ایران ۵- تنوع زبانی و نبود رسم‌الخط ۶-چالش‌های مربوط به طراحی برنامه درسی بومی ۷- چالش‌های مربوط به روش تدریس ۸- چالش‌های اجرایی برنامه‌های بومی‌سازی شده ۹- کمبود زمان و منابع و امکانات که در دهه‌های اخیر مطالعات مختلف به آن پرداخته‌اند.

مانند چالش‌های مربوط به جهانی شدن (بسترم، ۲۰۰۹)، ضرورت یادگیری و احترام به تنوع قومی و چندفرهنگی (اسمات و استنفنسون، ۲۰۰۲، مورفی، ۲۰۱۰)، تعلیم و تربیت فرهنگی (بنکس و بنکس، ۲۰۰۹، بنکس و چری، ۲۰۰۵، کنیا، ۲۰۱۴ و تیلور و همکاران، ۲۰۰۳)، چالش‌های مربوط به طراحی (بنکس، ۱۹۹۵، ۲۰۰۹، ۲۰۰۵، گی، ۲۰۰۶، ۲۰۰۰، ۲۰۰۸ مانینگ و باروس^۱، ۲۰۰۰) چالش‌های اجرایی بومی‌سازی، نوئل^۲، ۲۰۰۰).

اما همان گونه که در مقدمه بیان شد، در حال حاضر با اینکه بسیاری از کشورها توجه خاصی به بحث فرهنگ و مسائل مرتبط به مقوله خرده‌فرهنگ‌ها دارند، اما تاکنون در این زمینه راهکارهایی مطلوب و مستحکم برای طراحی برنامه‌های درسی بومی ارائه نداده‌اند، در حالی که بسیاری از پژوهش‌ها و یافته‌ها پیامدهایی بومی‌سازی را برای دانش‌آموزان، معلمان و یک ملت را تبیین کرده و عواقب نادیده گرفتن بحث‌های بومی‌سازی برنامه‌های درسی و به حاشیه راندن فرهنگ خرده‌فرهنگ‌های جوامع کثیرالقوم را هشدار داده‌اند (بارنت و ناپولی ۲۰۰۸).

از سوی دیگر چالش‌ها و موانع زیادی بر سر راه طراحی این گونه برنامه‌ها وجود دارند که رفع این موانع می‌تواند روند بومی‌سازی برنامه‌های درسی را تسهیل نماید. از جمله این چالش‌ها، چالش جهانی است. در طول سال‌های متمادی، فراخوان‌های فراوانی برای به چالش کشیدن هژمونی آموزش «جهانی» یا «بین‌المللی» (اپل، ۲۰۰۰؛ پینار^۳، ۲۰۱۱) در سطح نظری انجام شد. در حالی یک چارچوب نظری و عملی برای چالش‌های جهانی و محلی مورد نیاز است ما نیاز به چارچوب عملی در این زمینه داریم که می‌تواند مسیر ما را به ما نشان دهد. از آنجایی که آموزش جهانی به صراحت و به‌طور ضمنی غربی است، برنامه درسی به دلیل عدم توجه به فرهنگ فراگیران ناخوشایند به نظر می‌آید. این برنامه‌ها به‌طور غیرمستقیم به ما می‌آموزند که فرهنگ و اندیشه مدرنیست و غرب عالی است. در این راستا خسارات بین فردی، فردی و بین نسلی را به جامعه آموزشی وارد می‌کند (کروز، ۲۰۱۸). در این زمینه و در جهت مقابله با این چالش توجه به زبان، اندیشه و فرهنگ در

1 Manning & Baruth

2 Noel

3 Apple & Pinar

برنامه درسی بسیار مهم است (جاکوب، ۲۰۱۸).

-مشکلات اجرایی یکی دیگر از چالش‌های موجود برای بومی سازی برنامه‌های درسی است. اجرای موفقیت‌آمیز برنامه‌های مداخلات و پشتیبانی از رفتار مثبت باید شامل اقدامات پاسخگو به فرهنگ برای کاهش عدم تناسب و ایجاد نظم و انضباط مدرسه و ایجاد زمینه‌های یادگیری مؤثر برای همه دانش‌آموزان باشد. حفظ برنامه‌هایی که از نظر فرهنگی پاسخگو هستند، نیاز به توجه به جمعیت‌شناسی دانش‌آموزان و زمینه فرهنگی یک مدرسه خاص دارد. تحقیقات اخیر تمرکز بر پایداری و پاسخگویی فرهنگی در حین اجرا را نداشته است. آموزش همگانی برای پر کردن نابرابری‌های جامعه طراحی شده است به گونه‌ای که تجارب در مدارس می‌توانند به همه افراد فرصت برتری در مدرسه و زندگی را بدهند. این اصل در سال‌های اخیر به چالش کشیده شده است زیرا شکاف‌های موفقیت و موفقیت در مدارس ما همچنان در حال افزایش است. تعداد نامتناسبی از جوانان از نظر تحصیلی در بعد فرهنگی و زبانی موفق نیستند و ممکن است از مدارس دولتی کنار گذاشته شوند (بنکس، ۲۰۰۵، پیدگون، ۲۰۱۵، ویلسون، ۲۰۲۰، جلایری لایین، ۱۳۹۸). آموزش و پرورش قدرتمندترین ابزار ما برای شکل دادن به چارچوب جامعه ماست. همانطور که به درستی توسط قاضی محترم موری سینکلر، رئیس کمیسیون حقیقت و آشتی بیان شده است "آموزش ما را به این وضعیت نابسامان وارد کرد و خود آموزش ما را از آن خارج می‌کند. با وجود اینکه گنجاندن رسوم در برنامه درسی به تنهایی و به طور جادویی باعث آشتی و نزدیکی فرهنگی نمیشود با این حال، این کار قطعاً یک گام حیاتی در تکامل ما به سمت جامعه‌ای بهتر خواهد بود (سینکلر، ۲۰۱۵) فرهنگ باعث می‌شود ارتباط ما با گذشتگان حفظ شود اگر فرهنگی از بین برود این ارتباط کاملاً قطع خواهد شد لذا برنامه مبتنی بر فرهنگ از ضرورت‌های نظام‌های آموزشی است (افورما، ۲۰۱۶)

چالش دیگر عدم پذیرش مقوله بومی‌سازی از سوی سیاست‌مداران است. در

تحقیقات شبکه آموزش منابع طبیعی و کشاورزی آفریقا (۲۰۱۰) تیلور و همکاران^۱ (۲۰۰۳)، نیز عدم حمایت اجرایی از سوی مدیران آموزش و پرورش استانی و منطقه‌ای، عدم حمایت اجرایی از سوی مدیران مدرسه، به عنوان موانع بومی‌سازی گزارش شده است. هم‌چنین در برنامه درسی آمریکا تأکید شده است که باوجود تنوع فرهنگی در این کشور، برنامه درسی فرهنگی پاسخگو باید طراحی شود اما در ابتدا درک مسئولان و مربیان آموزش و پرورش در این زمینه اهمیت دارد (الیسمایل، ۲۰۱۶). در پژوهش آیدین، (۲۰۱۳)، بیان شده که مقاومت مسئولان و برخورد غیرمنفعلانه بخش دولتی در زمینه طراحی برنامه‌های بومی از چالش‌های مربوط به طراحی برنامه درسی فرهنگی و محلی است. بنابراین مشکل سیاست‌های نادیده گرفتن فرهنگ بومی از سوی دولت یک مانع بر سر راه بومی شدن است (جاکوب، سابلینا، جانسن، توبین، وین سنت و لاجینس، ۲۰۱۸).

چالش دیگر استانداردسازی است. استانداردها با برنامه درسی محلی ناسازگارند. چنان‌که بسیاری از محققان و متخصصین پیشنهاد می‌کنند، تا جایی که امکان دارد و البته ضروری است که استانداردها را در برنامه درسی بومی محدود کنیم، چراکه در برنامه‌های درسی بومی، انعطاف‌پذیری یک اصل مهم و محوری می‌باشد (جنینگ، ۲۰۰۰).

برای تحقق این برنامه‌ها ابتدا باید تفکر دموکراتیک در زمینه آموزش و پرورش بومی توسعه یابد و استعمارگری‌های قالب و یا حتی خودکامگی‌های بومی تضعیف گردد و از ارزش‌های گذشته در حال و آینده بتوان استفاده کرد، درعین حال که فرهنگ بومی حفظ و ضبط گردد. (جاکوب و دیگران، ۲۰۱۸).

چالش دیگر وجود محتوای غیربومی (دانش متمرکز) است. برنامه‌های درسی باید بدون تعصب و داوری، به فرهنگ قومی و نژادی توجه نماید و به دانش بومی در کنار دانش ملی ارزش داده شود (داویس، فایاک و بوی^۲، ۲۰۱۲). افزون بر این‌ها، نبود دوره‌های ضمن خدمت نیز چالش دیگری در بومی‌سازی محسوب می‌گردد. در این راستا تحقیق کنیا (۲۰۱۴)، مهم‌ترین دلیل عدم محلی‌سازی آموزش در اتیوپی را نبود تخصص

1 Taylor

2 Davis, Phyak & Bui

کافی در معلمان بیان می‌کند. هم‌چنین هانگ، چنگ و یانگ (۲۰۱۷) گزارش کرده‌اند معلمانی که در کارگاه‌های ضمن خدمت مربوط به بومی‌سازی شرکت می‌کنند، در اجرای برنامه درسی بومی موفق‌تر هستند (شاور^۱، ۲۰۱۷).

طراحی فضای مدرسه متناسب با تنوع فرهنگی از دیگر موانع بومی شدن است. در این راستا در تحقیق اوسلر (۲۰۱۵) آمده که در برنامه‌های درسی بومی باید ساختمان‌های آموزشی، امکانات و فضا متناسب با فرهنگ قومیت‌ها طراحی شود طراحی فضاهای متناسب با فرهنگ‌های متنوع یک چالش اساسی در بومی‌سازی برنامه درسی است.

نبود یک الگو از برنامه درسی بومی چالش دیگری است. در تحقیق آلبرتینا^۲ (۲۰۰۸)، آمده که بسیاری از کشورهای در حال توسعه و توسعه‌یافته تصمیم گرفته‌اند بخشی از برنامه‌های درسی‌شان را به جوامع محلی اختصاص دهند. نظام آموزشی ایران مؤید این حقیقت است که نظام آموزش ایران فاقد الگو و راهکار مناسب در زمینه برنامه درسی متنوع فرهنگی است. در این زمینه می‌توان از استراتژی‌هایی جهت طراحی الگوهای بومی‌سازی برنامه‌های درسی استفاده کرد. مثلاً از میان فنون آینده‌پژوهی، (دیده‌بانی، دلفی، سناریوسازی، مشاوره، تحلیل تاریخی، تحلیل روند و چشم‌انداز یا تجسم می‌توان برای تحقق بومی‌سازی برنامه‌های درسی به نحو احسن بهره گرفت (آداک و همکاران، ۱۳۹۵). مطالعات موردی شامل گردآوری اسناد، مشاهده‌ها و مصاحبه‌ها تا بر اساس آن بتوان کشف کرد، که چگونه یک روایت متقابل بومی می‌تواند برای توسعه یک برنامه درسی فرهنگی کمک‌کننده باشد. این بررسی می‌تواند تجارب ارزشمندی جهت الگوسازی برنامه درسی بومی فراهم کند (مک‌کارتی و استنتون^۳، ۲۰۱۷) که این موانع نیاز به بررسی همه‌جانبه بر اساس فرهنگ هر کشوری دارد. ممکن است چالش‌هایی دیگری هم وجود داشته باشد که تمام این موارد باید در اجرایی شدن یک برنامه درسی موفق در نظر گرفته شود. ناگفته نماند که بسیاری از کشورهای برخوردار از تنوع فرهنگی در این زمینه قدم‌هایی برداشته‌اند و به بومی‌سازی برنامه درسی، طراحی برنامه‌های مبتنی بر مکان و

1 Shaver

2 Adelaide & Albertina

3 McCarthy & Stanton

برنامه‌های پاسخگوی فرهنگی توجه نموده‌اند، اما راهکار و اقدام اساسی صورت نگرفته و برنامه‌های محلی به صورت پراکنده و غیر رسمی شکل گرفته‌اند (مک کارتی و استنتون، ۲۰۱۷، لودویت، اون ودویرون،^۱ ۲۰۱۵). بسیاری از دولت‌هایی که در سال‌های اخیر طراحی برنامه‌های درسی ایالتی و محلی را در برنامه‌های کشوری خود دارند در این میان تأکید اصلی آنها بر بومی‌سازی درس مطالعات اجتماعی است (وستبوری و همکاران^۲، ۲۰۱۶)؛ اما در کشور ایران تاکنون الگوی مناسبی جهت طراحی برنامه‌های درسی بومی ارائه نشد و تحقیقات و پژوهش‌ها نیز در این زمینه بیسار اندک است. در جوامعی از تنوع فرهنگی و خرده فرهنگ‌ها برخوردار است، اهمیت و ضرورت توجه به طراحی برنامه‌های درسی بومی دوچندان می‌شود. در حالی که ضرورت بومی‌سازی برنامه درسی می‌توان از ابعاد مختلفی مانند: پیامدهای آن برای دانش‌آموزان (تولگار ۲۰۱۸؛ دمیر و یورداکیوال، ۲۰۱۵)، ضرورت بخشی آن از منظر اسناد، قوانین بالادستی داخلی و خارجی و نیاز سنجی آن برای کشور کثیرالقوم ایران بررسی و تبیین کرد (صادقی، ۱۳۹۱، سند برنامه درسی ملی، ۱۳۹۱).

در این مطالعه چالش‌ها و راهکارها ارایه شد، اما لازم به ذکر است تمام عناصر برنامه درسی در بومی‌سازی رابطه تعاملی دارند و برای حل چالش‌ها باید هماهنگی بین تمام عناصر وجود داشته باشد. از بررسی مطالعات مشاهده می‌شود که بعضی از چالش‌ها بین ایران و کشورهای دیگر رایج و مشترک است، مانند چالش‌های طراحی، زمان، امکانات، تربیت معلم و چالش‌های طراحی فضای مدرس، بنابراین ایران مانند بسیاری از کشورها در مواجهه با جهانی شدن با چالش‌های درزمینه حفظ و تقویت فرهنگ بومی خود روبه‌رو است، اما آنچه قابل قبول و ضروری است اقدام عملی و منطقی برای رفع این چالش است. درنهایت اینکه، از آنجایی که هدف نهایی سنتز پژوهشی ارائه پیشنهادهایی برای تحقیقات آینده است، به محققان عرصه بومی‌سازی برنامه‌های درسی پیشنهاد می‌شود مطالعات بیشتری درزمینه شناسایی چالش‌ها و راهکارهای رفع چالش‌های موجود انجام دهند-از

1 Lewthwaite, Owen & Doiron

2. Westbury et al

آنجایی که بین عناصر برنامه‌های درسی تعامل و هماهنگی وجود دارد پژوهش‌هایی به صورت یکپارچه در مورد چالش‌های بومی‌سازی برنامه‌های درسی صورت گیرد.

- پیشنهادات

- توصیه به انجام پژوهش در مورد نظام آموزشی و برنامه درسی مناطق دارای خرده‌فرهنگ.

پیشنهاد می‌شود کارشناسان و متخصصان، راهکارهای مؤثر و کارآمدی را در جهت غلبه بر چالش‌های بومی‌سازی برنامه‌های درسی ارائه دهند.

پیشنهاد می‌شود برنامه‌های درسی غیرمتمرکز شوند تا اتصال مفاهیم ملی با مفاهیم بومی در جهت پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بومی توسط معلمان تسهیل گردد.

یکی از چالش‌های مربوط به طراحی برنامه درسی بومی است توصیه می‌شود برای درس‌های دوره ابتدایی توسط متخصصان الگوی برنامه درسی بومی طراحی شود.

منابع

- احمدی، حمید (۱۳۸۹). قوم‌گرایی در ایران: افسانه و واقعیت، تهران: نشر نی.
- ادمی زینعلی، فاطمه (۱۳۹۶). بررسی تأثیر ساختارهای سه‌گانه برنامه‌ریزی درسی نظام آموزش و پرورش ایران بر بومی‌سازی برنامه درسی اولین همایش ملی بومی‌سازی برنامه درسی، چیستی و چگونگی. دانشگاه علامه طباطبایی تهران (۱).
- ارسلان آذری (۱۳۹۶). بررسی و آسیب‌شناسی تجارب بومی‌سازی کتاب‌های آموزش. اولین همایش ملی بومی‌سازی زبان‌های خارجی (۱).
- آداک، موسی، یوسف زاده، محمدرضا، شاه‌مرادی، مرتضی (۱۳۹۶). دلالت‌های تکنیکی آینده‌پژوهی برای بومی‌سازی برنامه درسی، اولین همایش بومی‌سازی برنامه درسی چیستی، چرایی و چگونگی، دانشگاه علامه طباطبایی تهران (۱).
- برخوردار، آن‌ها از مؤلفه‌های قومی، ملی و جهانی شدن. همایش جهانی شدن و بومی ماندن برنامه درسی: چالش‌ها و فرصت‌ها، هشتمین همایش انجمن مطالعات برنامه درسی ایران، مازندران، (۸-۹) ۵۷.
- پیری، رباب، ادیب، یوسف (۱۳۸۸). الگوی بهینه برنامه درسی برای دوره پیش‌دبستان (مناطق چندزبانه آذربایجان). علوم تربیتی، ۲(۵). ۵۳-۸۲.
- جلایری لائین، شیوا (۱۳۹۸). ارایه الگوی برنامه درسی بومی درس مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی در مناطق دارای خرده فرهنگ. پایان‌نامه دکتری. دانشگاه بیرجند.
- جمشیدی کوهسار، محبوبه، میر شاه جعفری، سید ابراهیم (۱۳۸۷). جهانی شدن و هویت ملی در برنامه درسی، همایش انجمن مطالعات برنامه درسی ایران، جهانی شدن و بومی ماندن برنامه درسی "چالش‌ها و فرصت‌ها"، ۸.
- حاجیانی، ابراهیم (۱۳۸۳). مسئله وحدت و الگوی سیاست قومی در ایران "مسائل اجتماعی ایران". مجموعه مقالات انجمن جامعه‌شناسی ایران.
- حاجی تبار فیروزجانی، محسن و میر عرب رضی، رضا (۱۳۹۶). تحلیل وضعیت موجود بومی‌سازی برنامه درسی در مدارس ابتدایی اولین همایش بومی‌سازی برنامه درسی چیستی، چرایی و چگونگی، دانشگاه علامه طباطبایی تهران (۱).
- حسینی، محمدحسین، مطور، معصومه (۱۳۹۲). طراحی، تدوین و اعتبار سنجی الگوی راهنمای

۱۹۰ | فصلنامه پژوهش‌های کیفی در برنامه‌ریزی درسی | سال پنجم | شماره ۱۶ | پاییز ۱۴۰۳

یادگیری مشارکتی برای برنامه درسی فارسی بخوانیم و بنویسیم دوره ابتدایی، فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، ۴۶(۱۱). ۹۰-۵۰.

خاکباز، عظیمه سادات(۱۳۹۶). بومی‌سازی در برنامه درسی ریاضی، اولین همایش ملی بومی‌سازی برنامه درسی، چیستی و چگونگی. دانشگاه علامه طباطبائی تهران. ۱۱(۱).
دلاور، علی (۱۳۸۳). مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی. انتشارات رشد. چاپ سوم.

زاد شیر، محبوبه و عصاره، علیرضا (۱۳۹۶). بومی‌سازی برنامه درسی در تجارب جهانی. اولین همایش ملی بومی‌سازی برنامه درسی، چیستی و چگونگی. دانشگاه علامه طباطبائی تهران. ۱۱(۱).

زاد شیر، محبوبه، عصار، علیرضا(۱۳۹۶) بومی‌سازی برنامه درسی در تجارب جهانی، اولین همایش ملی بومی‌سازی برنامه درسی، چیستی و چگونگی، دانشگاه علامه طباطبائی. تهران. ۱۱(۱)
زینال تاج، فرزانه، دهقانی، مرضیه، پاک مهر، حمیده(۱۳۹۳). بررسی مقوله فرهنگ و قومیت در محتوای برنامه‌های درسی مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی، مجله علمی و پژوهشی "پژوهش‌های برنامه درسی" انجمن مطالعات برنامه درسی ایران. ۴(۲) ص ۱۳۰.
شاه حسنی، شهرزاد (۱۳۸۷). تحلیل محتوای کتاب‌های فارسی و تعلیمات اجتماعی دوره ابتدایی بر اساس میزان برخورداری آن‌ها از مؤلفه‌های قومی، ملی و جهانی شدن. (همایش جهانی شدن و بومی ماندن برنامه درسی چالش‌ها و فرصت‌ها) هشتمین همایش انجمن مطالعات برنامه درسی ایران، ص ۹.

شاه حسنی، شهرزاد. (۱۳۸۷). تحلیل محتوای کتاب‌های فارسی و تعلیمات اجتماعی دوره ابتدایی بر اساس میزان

شاه طالبی، سمیه، تصدیقی، فروغ، نصر، احمدرضا(۱۳۹۴) شما باید بدانید چالش‌های تدریس در دانشگاه چیست؟ فصلنامه پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، ۴۴(۲۵) - ۱۵.

شکاری و محمدی(۱۳۹۰). آسیب‌شناسی آموزش به زبان فارسی از دیدگاه دبیران و دانش‌آموزان دبیرستانی کرد زبان شهرستان سنقر و گلیایی و ارائه راهکارها. پژوهش در برنامه ریزی درسی، ۱۴(۵۳). ۵.

شکوهیان، فرشته و پورشافعی، هادی (۱۳۹۶) برنامه درسی روئیدنی؛ پاسخی به چگونگی

سنتز پژوهشی چالش‌های بومی‌سازی برنامه‌های درسی و راهکارهای پیش رو؛ جلایری لائین | ۱۹۱

بومی‌سازی، موفق. فصلنامه چیستی و چگونگی بومی‌سازی برنامه درسی. دانشگاه علامه طباطبائی. تهران ۱۱(۱).

شیخاوندی، داور (۱۳۸۶). بازتاب هویت قومی در کتاب تعلیمات اجتماعی ابتدایی و متوسطه. تعلیم و تربیت. ۸۷، ۹۳-۲۰.

صادقی، علیرضا (۱۳۸۹). بررسی سند برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران بر اساس رویکرد آموزش چند فرهنگی، مطالعات برنامه درسی، ۵(۵). ۵-۲۱۴. ۱۸۹.

صادقی، علیرضا، عبدالملکی، صابر، خدارحمی، مریم (۱۳۹۶). تبیین بومی‌سازی تدریس با تأکید بر نقش معلم. اولین همایش ملی بومی‌سازی برنامه درسی، چیستی و چگونگی. دانشگاه علامه طباطبائی. شماره اول. ۱(۱).

عبدالملکی، صابر، قاسمی، مهناز، تنها، حدیثه، مریم خدارحمی، مریم (۱۳۹۵). واکاوی جایگاه درس پژوهی در بومی‌سازی تدریس با تأکید بر نقش معلم، تأکید بر نقش معلم، اولین همایش ملی بومی‌سازی برنامه درسی، چیستی و چگونگی. تهران ۱(۱).

عبدی، عطاءالله و لطفی، مریم (۱۳۸۷). جایگاه هویت ملی در کتب درسی آموزش و پرورش مورد مطالعه کتب تاریخ دوره دبیرستان. مطالعات ملی، ۳. ۳۵-۷۲.

عسکریان، مصطفی (۱۳۸۵). جایگاه قومی در تربیت شهروند، نوآوری‌های آموزشی. ۱۷(۵). ۱۶۲-۱۳۳

عطاران، محمد (۱۳۹۱). فرهنگ یادگیری مدرسه عشایر کوچ رو روایت‌های یک معلم. مطالعات برنامه درسی. ۲۵، ۴۵-۶.

علی پور، لایلا و علی پور، نسرین (۱۳۹۶). آموزش چند فرهنگی و قومیت در برنامه درسی. مطالعات روان‌شناسی و علوم تربیتی. شماره ۱۱. ۱۸۲-۱۶۷.

علی پور و همکاران (۱۳۹۴). ضرورت توجه به تدوین محتوای برنامه درسی چند فرهنگی در دروس علوم تجربی دوره ابتدایی.

علیرضا، عصار، کوشی، علیرضا (۱۳۹۶). بررسی نگرش دبیران نسبت به آموزش زبان انگلیسی مبتنی بر فرهنگ. اولین همایش ملی بومی‌سازی برنامه درسی، چیستی و چگونگی، دانشگاه علامه طباطبائی. تهران ۱(۱).

فتحی و اجارگاه، کوروش (۱۳۸۳). اصول برنامه‌ریزی درسی. تهران: ایران زمین.

فهیمی، صدیقه و شیخ‌زاده، مصطفی (۱۳۹۲). بررسی نقش معلمان در برنامه ریزی درسی چند فرهنگی از دیدگاه معلمان مطالعات اجتماعی مقطع متوسطه شهرستان ارومیه. همایش ملی آموزش و پرورش چند فرهنگی. انجمن مطالعات برنامه درسی ایران واحد استان آذربایجان غربی.

قاسم پور دهاقانی، علی، لیاقت‌دار، محمدجواد و جعفری، سید ابراهیم (۱۳۹۰). تحلیلی بر بومی سازی و بین‌المللی شدن برنامه درسی دانشگاه‌ها در عصر جهانی شدن. تحقیقات فرهنگی ایران، ۴(۴)، ۱-۲۴.

قاسم پور مقدم، حسین، (۱۳۹۲)، چالش‌های آموزش و پرورش چند فرهنگی در نظام برنامه‌ریزی درسی ایران، همایش ملی آموزش و پرورش چند فرهنگی، ارومیه، انجمن مطالعات برنامه درسی ایران واحد استان آذربایجان غربی.

قاسم پور مقدم، حسین، (۱۳۹۲). چالش‌های آموزش و پرورش چند فرهنگی در نظام برنامه ریزی درسی ایران، همایش ملی آموزش و پرورش چند فرهنگی، ارومیه، انجمن مطالعات برنامه درسی ایران، همایش ملی آموزش و پرورش چند فرهنگی، ارومیه، انجمن مطالعات برنامه درسی ایران واحد استان آذربایجان غربی.

کریمی، صدیقه، احمدرضا نصر (۱۳۹۶). تدوین هدف‌های برنامه درسی با رویکرد اولین همایش بومی سازی برنامه درسی. چیستی، چرایی و چگونگی، دانشگاه علامه طباطبائی. تهران. (۱)۱.

گرمابی، حسن، ملکی، حسن، بهشتی، سعید، افهمی، رضا (۱۳۹۴) طراحی و اعتبار یابی الگوی بومی برنامه درسی دوره ابتدایی مبتنی بر مؤلفه‌های زیبایی‌شناسی هنر، مطالعات پیش‌دبستان و دبستان، ۱(۲).

مارش، کالین جی (۱۳۸۷). پژوهش تلفیقی: سنتز پژوهی، در: شورت، ادموند سی (۱۳۸۷). روش‌شناسی مطالعات برنامه درسی، ترجمه مهر محمدی و همکاران. تهران: سمت.

محمدی، زهرا، علی پور مقدم، خدیجه، کیخا، علیرضا، واحد چوکدی، سکینه (۱۳۹۵). چگونگی راهبردهای تدریس معلم بر اساس مدل برنامه‌ریزی درسی بومی با تأکید بر آیات و روایات اولین همایش بومی سازی برنامه درسی. چیستی، چرایی و چگونگی، دانشگاه علامه طباطبائی. تهران (۱)۱.

محمدی، صمد، سیداحمد، مدنی، سید احمد، شکاری، عباس (۱۳۹۳)، آسیب شناسی آموزش به

سنتز پژوهشی چالش‌های بومی‌سازی برنامه‌های درسی و راهکارهای پیش رو؛ جلایری لائین | ۱۹۳

زبان فارسی دانش آموزان دبیرستانی از دیدگاه دبیران کرد زبان سنقر و کلیایی و ارائه راهکارها، فصلنامه پژوهش در برنامه ریزی درسی، ۱۴(۵۳).

مصطفی‌زاده، اسماعیل؛ نرگس کشتی آرای؛ آذر قلی‌زاده و مصطفی‌شیخ‌زاده، (۱۳۹۲)، تعلیم و تربیت چند فرهنگی، ضرورت و اهمیت آموزش آن در نظام تربیتی ایران، همایش ملی آموزش و پرورش چند فرهنگی، ارومیه، انجمن مطالعات برنامه درسی ایران واحد استان آذربایجان غربی.

مکرونی، گلاله، بلندهمتان، کیوان (۱۳۹۳). آموزش چند فرهنگی در کتاب‌های درسی دوره ابتدایی. مجله علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز، ۶(۲۱). ۹۲-۷۳.

ملکی، مهدی، احمدرضا نصر اصفهانی، احمدرضا (۱۳۹۵). تبیین برنامه درسی تربیت اخلاقی بومی‌سازی شده بر مبنای روش‌های تربیتی اولین همایش ملی بومی‌سازی برنامه درسی، چیستی و چگونگی، بومی‌سازی برنامه درس، دانشگاه علامه طباطبائی تهران. ۱(۱)

مولا، سمیه، ادیب، یوسف (۱۳۹۶) آموزش و برنامه درسی مبتنی بر محل، اولین همایش ملی بومی‌سازی برنامه درسی، چیستی و چگونگی، دانشگاه علامه طباطبائی تهران. ۱(۱).

مهر محمدی، محمود، (۱۳۹۱)، نقطه نظرات دکتر محمود مهر محمدی در نشست شهریورماه . انجمن برنامه درسی ایران در سخنرانی دکتر علیرضا صادقی موضوع برنامه درسی چند فرهنگی، تهران، دانشگاه تربیت معلم.

نصری، قدیر (۱۳۸۷). منابع هویت / ایرانی. تهران: موسسه مطالعات ملی.

References

- Bendermacher, G. W. G., oude Egbrink, M. G., Wolfhagen, I. H. A. P., & Dolmans, D. H. (2017). Unravelling quality culture in higher education: a realist review. *Higher education*, 73(1), 39-60.
- African Network for Agriculture.(2012) Agro-forestry and Natural Resources Education (December 2010) Improving relevance through contextualized learning resources. Retrieved from.
- Alismail, H. A. (2016). Multicultural Education: Teachers' Perceptions and Preparation. *Journal of Education and Practice*, 7(11), 139-146.
- Allen, K. M. , Jackson, I. , & Knight, M. G. (2012). Complicating Culturally Relevant Pedagogy: Unpacking African Immigrants' Cultural Identities. *International Journal of Multicultural Education*, 14(2), 1-27.
- Annika, P , ikonon,S, Kirsi, Janne, P.(2019.). Reaching for a new culture of

- learning in schools – District-level work on the curriculum reform in Finland. *European Journal of Curriculum Studies*, 2019 ,Vol. 5, No. 2, 916-935.
- Ashok, F.(2020.) FINLAND EDUCATION SYSTEM. *International Journal of Science and Society*, Vol 2, Issue 2, 2020.
- Asia and Pacific. Bangkok: UNESCO.
- Aydin, H., & Ozfidan, B. (2014). Perceptions on mother tongue based multicultural and bilingual education in Turkey. *Multicultural Education Review (MER)*, 6(1), 51-78
- Baker, C. (2011). *Foundations of bilingual education and bilingualism* (5th ed.). New York: Multilingual matters
- Banks, J. (2010) . Center for Multicultural Education. Available from :http : // faculty . Washington .edu / jbanks . [Accessed 2010 / 5 / 23].
- Banks, J. A. & Banks, C. A. M. (2005). *Multicultural education Issues and Perspectives* (5th ed.), New York: John Wiley
- Banks, J. A. (1995). *Malticultural education and curriculum transformation*.
- Banks, J. A. (1995). *Malticultural education and curriculum transformation*.
- Banks, J. A., & Banks, C. A. M. (2009). *Multicultural education: Issues and perspectives*. John Wiley & Sons.
- Banks, J. a., Cherry, A., & BankES, M. G.(2005).). *Multicultural issues and perspective*. USA: Willy AND SONS, inc.
- Banks, J.A. (1993). *Integrating the Curriculum with Ethnic Content: Approaches and Guidelines*. In J.A. Banks & C.A. McGee-Banks (Eds.). *Multicultural Education: Issues an*.
- Banks, J.A. (1993a). *Integrating the Curriculum with Ethnic Content: Approaches and*
- Baynes, R. (2016). Teachers' attitudes to including Indigenous knowledges in the Australian science curriculum. *The Australian Journal of Indigenous Education*, 45(1), 80-90.
- Beauchamp, M. R., Crawford, K. L., & Jackson, B. (2019). Social cognitive theory and physical activity: Mechanisms of behavior change, critique, and legacy. *Psychology of Sport and Exercise*, 42, 110-117.
- Bostrom, Ch. A. (2009). Diffusion of internationalization in Turkish higher education, *Journal of studies in international education*, 10 (5). 143-160.
- Brant Castellano, M. (2014). Indigenizing education. Retrieved November 5, 2019, from <https://www.edcan.ca/articles/indigenizing-education/>
- Braslavsky C. (2000). *The secondary education curriculum in Latin America:new trends and changes*. Geneva 5Switzerland 5InternationalBureau of Education.
- Bubon, J., Brunner, T., & Kansteiner, A. (2016). Success for All? The Role of the School Counselor in Creating and Sustaining Culturally

- Responsive Positive Behavior Interventions and Supports Programs. *Professional Counselor*, 6(3), 263-277.
- Burnswic, C. and Valerin, D. (2000). Multi-grade classrooms in
- Chen, D.-T., Wang, L.-Y., & Neo, W.-L. (2015). School-based curriculum development towards a culture of learning: nonlinearity in practice. *British Journal of Educational Studies*, 63(2), 213–228, doi:10.1080/00071005.2015.1034236
- Chen, S. M. , & Lee, Y. A. (2015). Dancing with Ethnic Identities: How a Taiwan Aboriginal Dance Club Influenced Junior High Students. *International Journal of Multicultural Education*, 17(2), 20-34
- Chittom, Lynn-nore. (2011). Teachers tips for creating a multicultural curriculum. Available at: <http://www.Brighthub.Com>.
- Cirik, I. (2014). Investigation of the relations between objectives of Turkish primary school curriculums and multiculturalism. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 74-76.
- Cooper, h. Hedges, L V.(2009). Research Synthesis as a scientific process. A chapter on: The Handbook of Research synthesis and meta-Analysis, Second Edition. Russell Sage.
- Da Veiga, A., & Martins, N. (2017). Defining and identifying dominant information security cultures and subcultures. *Computers & Security*, 70, 72-94.
- Daigle, M. (2019). The spectacle of reconciliation: On (the) unsettling responsibilities to Indigenous peoples in the academy. *Environment and Planning D: Society and Space*, 37(4), 703-721. <https://doi.org/10.1177/0263775818824342>
- Daishu, W. U. (2009). Reflection on prosperity: Localization of pedagogy in China. *Frontiers of Education in China*, 4(3), 453-465
- Dale, R. (2010). Globalization and Curriculum University of Bristol, Bristol, UK Available online 14 May.
- Denis, V. (2011). Silencing Aboriginal curricular content and perspectives through multiculturalism: “There are other children here.” Review of Education, Pedagogy, and Cultural Studies, 33(4), 306-317.
- Denk, T., & Christensen, H. S. (2016). How to classify political cultures? A comparison of three methods of classification. *Quality & Quantity*, 50(1), 177-191
- Dhorsan, Adelaide and Chachualo, Albertina.(2008) “The Local Curriculum in Mozambique: The Santa Rita Community School in Xinavane.” Prospects, Vol. 38,. Pp. 199-21w.anafeafrica.org on 28/07. ed.).Cambridge, Mass.: MIT Press.
- Egne, R. M. (2014). Representationof the Ethiopian multicultural society in secondary teacher education curricula. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, 16(1): 54-75.

- Eskici, M. (2016). Faculty members' opinions about multiculturalism in higher education. *The Anthropologist*, 24(1), 252-261
- experiences" in David Atchoarena and Lavinia Gasperini (eds.) *Education for Rural Development*.
- Faltis, C. (2014). Toward a Race Radical Vision of Bilingual Education for Kurdish Users in Turkey: A Commentary. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 1(1), 1-5
- Ferguson, L. M. (2019). Expectancy-value theory of achievement motivation: How perceived racial prejudice can influence ability beliefs, expectancy beliefs and subject task value of Metis post-secondary students. *Aboriginal Policy Studies*, 8(1), 25-46. <https://doi.org/10.5663/aps.v8i1.29341>
- Finnish National Board of Education. (2014). *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Author
- from: <http://www.Scirus.com> . [Accessed 3 June 2010].
- Gaudry, A. (2016). Paved with good intentions: Simply requiring Indigenous content is not enough. *Activehistory.ca*. Retrieved October 21, 2019, from <http://activehistory.ca/2016/01/paved-with-good-intentions-simply-requiring-indigenous-content-is-not-enough/>
- Gay, G. (2000). *Culturally Responsive Teaching: Theory, Research & Practice*. New York: Teachers College Press.
- Gay, G. (2006). *The Importance of Multicultural Education*. New York: Teachers College Press
- Hajisoteriou, C., & Angelides, P. (2018). Developing and Implementing Policies of Intercultural Education in Cyprus in the Context of Globalisation. *The Cyprus Review*, 30(1), 353-367.
- Hansen, J. (2018). Cree elders' perspectives on land-based education: A case study. *Brock Education Journal*, 28(1), 74-91.
- Hansen, J. G., & Antsanen, R. (2016). Elders' teachings about resilience and its implications for education in Dene and Cree communities. *The International Indigenous Policy Journal*, 7(1), Art. 2. <https://doi.org/10.18584/iipj.2016.7.1.2>
- Heo, H., Leppisaari, I., & Lee, O. (2018). Exploring learning culture in Finnish and South Korean classrooms. *The Journal of Educational Research*, 111(4), 459-472, doi:10.1080/00220671.2017.1
- Van der Heijden, H.R.M.A., Beijgaard, D., Geldens, J.J.M., & Popeijus, H.L. (2018). Understanding teachers as change agents: An investigation of primary school teachers' self-perception. *Journal of Educational Change*, 19(3), 347-373. Van
- Understanding teachers as change agents: An investigation of primary school teachers' self-perception. *Journal of Educational Change*, 19(3), 347-373. Van 297924
- Herzele, A.V. and voerkum; CM, "local knowledge in Visually mediated

- practice”, Journal of
- Hodkinson, P. (2016). Youth cultures and the rest of life: Subcultures, post-subcultures and beyond. *Journal of Youth Studies*, 19(5), 629-645.
- Horowitz, Dani (1985) *Ethnic Groups in Conflict*, Berkeley, University of California Press
- Huang, H. P. , Cheng, Y. Y. , & Yang, C. F. (2017). Science teachers' perception on multicultural education literacy and curriculum practices. *EURASIA Journal of Mathematics Science and Technology Education*, 13(6), 2761-2775.
- ISSN 1913-9020 E-ISSN 1913-9039 Published by Canadian Center of Science and Education
- Jalayeri Laeen, Sh, Ayati, M, Jafari Sani, H & Akbari Booreng, M (2019) A Teachers Perception on Localization of Curriculum with Emphasis on Social Studies Lesson. *International Journal of Higher Education*. Vol. 8, No. 7; 2019.
- Jiafang, L. (2013). Curriculum Research in Mainland China. In *Curriculum Innovations in Changing Societies* (pp. 85-103). Sense Publishers.
- Johansson, T., Andreasson, J., & Mattsson, C. (2017). From subcultures to common culture: Bodybuilders, skinheads, and the normalization of the marginal. *Sage Open*, 7(2), 21. New York: Teachers College Press. 58244017706596.
- Journal of Negro Education JSTOR. (DOC) from jyou.cn.
- Kaya, Y. (2015). The Opinions of Primary School, Turkish Language and Social Science Teachers regarding Education in the Mother Tongue (Kurdish). *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 2(2), 33-46
- Kenea Ambissa (2014). The Practice of Curriculum Contextualization in Selected Primary Schools in Rural Ethiopia *Journal of Education and Practice* www.iiste.org ISSN 2222-1735 (Paper) ISSN 2222-288X (Online) Vol.5, No.10.
- Kopong, E. (1995). Informal learning: a case study of local curriculum development in Indonesia. *Prospects*, 25(4), 639.
- Lee, D.H.L., & Lee, W.O. (2018). Transformational change in instruction with professional learning communities? The influence of teacher cultural disposition in high power distance contexts. *Journal of educational change*, 19(4), 463–488. doi:10.1007/s10833-018-9328-
- Li-Ping Wang1 & Hsuan-Fu Ho1 (20012) Internationalization versus Localization
- Liu, Y., & Almor, T. (2016). How culture influences the way entrepreneurs deal with uncertainty in inter-organizational relationships: The case of returnee versus local entrepreneurs in China. *International Business Review*, 25(1), 4-14.

- Magaziner, J. (2015) Education in France., Credential Evaluator at World Education Services
- Majumder, M. A. A., Yusoff, M. S. B., Mostafa, A., ... & Aung, M. M. T. (2017). Perception of tomorrow's Health-Care connoisseur and front-runners of their educational environment utilizing DREEM inventory in Bahasa Melayu version, the native language of Malaysia. *Australasian Medical Journal (Online)*, 10(5), 396.
- Manning & Baruth. (2000). Afro-American Cognitive Style: A Variable in School Success?. *Review of Educational Research*, 52, 219-244.
- Martin, David. s: saif. Philip. s thiel. linda . 1987. curriculum development : who is involved and how ? ed. leadership. 44 (4) : 40 – 48.
- Maxwell, J., Lowe, K., & Salter, P. (2018). The re-creation and resolution of the 'problem' of Indigenous education in the Aboriginal and Torres Strait Islander cross-curriculum priority. *The Australian Educational Researcher*, 45(2), 161-177.
- Milne, E. (2017). Implementing Indigenous education policy directives in Ontario public schools: Experiences, challenges and successful practices. *International Indigenous Policy Journal*, 8(3), 1-20. <https://ojs.lib.uwo.ca/index.php/iipj/article/view/7522/6166>
- Misco, T. (2018). Culturally Responsive Curriculum and Pedagogy in the Commonwealth of the Northern Mariana Islands. *International Journal of Multicultural Education*, 20(2), 81-100
- Mølstad, C.E. (2015). State-based curriculum-making: approaches to local curriculum work in Norway and Finland. *Journal of Curriculum Studies*, 47(4), 441–461. doi:10.1080/00220272.2015.1039067
- Montgomery, K. (2005). Imagining the antiracist state: Representations of racism in Canadian history textbooks. *Studies in the Cultural Politics of Education*, 26(4), 427-442. <https://doi.org/10.1080/01596300500319712>
- Muchenje, F. , & Heeralal, P. J. (2016). Teachers' Views on the Accommodation of Students' Cultural Diversity in Curriculum Instructional Materials in Use in Primary Schools in Chegutu District Zimbabwe. *Journal of Social Sciences*, 47(2), 142-150.
- Murphy, S. (2010). Challenges for multicultural education in Japan. Available
- Noel. N. (2000). Race, Culture and Education: The Selected Works of James A. Banks.. .
- O'Byrne, W. I. , & Smith, S. A. (2015). Multicultural education and multiliteracies: Exploration and exposure of literacy practices with preservice teachers. *Reading & Writing Quarterly*, 31(2), 168-184.
- Offorma, G. C. (2016). Integrating Components of Culture in Curriculum

- Planning. *International Journal of Curriculum and Instruction*, 8(1), 1-8.
- Osler, A. (2015). The stories we tell: Exploring narrative in education for justice and equality in multicultural contexts. *Multicultural Education Review*, 7(1-2), 12-25
- Oyserman, D. (2017). Culture three ways: Culture and subcultures within countries. *Annual review of psychology*, 68, 435-463
- Ozfidan, B., & Aydin, H. (2017). Prospects for Bilingual Education Curriculum in Turkey: A Mainstream Issue. *Higher Education Studies*, 7(3), 25-34.
- Ozfidan, B., & Burlbaw, L. M. (2017). Development, validation, and application for a bilingual education curriculum in Turkey. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 13(10), 6659-6669.
- Ozfidan, B., & Ugurlu, O. (2015). The Idea of Race and Racial Differences. *Electronic International Journal of Education, Arts, and Science*, 1(1), 85-9
- Ozfidan, B., Machtmes, K., & Demir, H. (2014). Socio-cultural Factors in Second Language Learning: A Case Study of Adventurous Adult Language Learners. *European Journal of Education Research*, 3(4), 185-191. <https://doi.org/10.12973/eu-jer.3.4.185>
- partnership and autonomy. Gay, G. (20008). *Culturally Responsive Teaching: Theory, Research & Practice*
- Paternotte, E. , Fokkema, J. , Loon, K. A. V. , Dulmen, S. V. , Scheele, F. (2014). Cultural diversity: blind spot in medical curriculum documents, a document analysis. *Medical Education*, 14: 176.
- Pearson, C. R., Parker, M., Zhou, C., Donald, C., & Fisher, C. B. (2019). A culturally tailored research ethics training curriculum for American Indian and Alaska Native communities: a randomized comparison trial. *Critical public health*, 29(1), 27-39.
- Pearson, C. R., Parker, M., Zhou, C., Donald, C., & Fisher, C. B. (2019). A culturally tailored research ethics training curriculum for American Indian and Alaska Native communities: a randomized comparison trial. *Critical public health*, 29(1), 27-39.
- Petter E. Leirhaug, Ann MacPhail & Claes Annerstedt (2016) 'The grade alone provides no learning': investigating assessment literacy among Norwegian physical education teachers, *Asia-Pacific Journal of Health, Sport and Physical Education*, 7:1, 21-36, <http://dx.doi.org/10.1080/18377122.2016.1145429>:
- Pidgeon, M. (2016). More than a checklist: Meaningful Indigenous inclusion in higher education. *Social Inclusion*, 4(1), 77-91. <https://doi.org/10.17645/si.v4i1.436>

- planning edukation and research, 27, pp. 444-456, 2008.
- Process: Anthropological Approaches (2nd. , pp 230-244). Prospect Hights. IL: Waveland Press
- Pyhältö, K., Pietarinen, K., & Soini, T. (2015). Teachers' professional agency and learning – from adaption to active modification in the teacher community. *Teachers and teaching: Theory and Practice*, 21(7), 811–830. doi:10.1080/13540602.2014.995483.
- Ramberg, M.R. (2014). What makes reform work? – School-based conditions as predictors of teachers' changing practice after a national curriculum reform. *International Education Studies*, 7(6), 46–65. doi:10.5539/ies.v7n6p46
- Reid, w. 1987. " the function of sbcd : a cautionary note " . in n. sabar. et al (eds) :
- Renganathan, S., & Kral, I. (2018). Exploring language and education policies for the indigenous minorities in Australia and Malaysia. *International Journal of Multicultural Education*, 20(1), 138-156.
- Richardson, T. (2011). Navigating the problem of inclusion as enclosure in Native culture-based education: Theorizing shadow curriculum. *Curriculum Inquiry*, 41(3), 332-349
- S. (2015). Social Learning Theory in the Age of Social Media: Implications for Educational Practitioners. *Journal of Educational Technology*, 12(1), 1-6.
- Sabzalian, L. (2018). Curricular standpoints and native feminist theories: Why native feminist theories should matter to curriculum studies. *Curriculum Inquiry*, 48(3), 359-382
- Sahasewiyon, K. (2004). Working locally as a true professional: Case studies in the development of local curriculum. *Educational Action Research*, 12(4), 493-514
- Sánchez, J. P., Poll-Hunter, N., Stern, N., Garcia, A. N., & Brewster, C. (2016). Balancing two cultures: American Indian/Alaska Native medical students' perceptions of academic medicine careers. *Journal of community health*, 41(4), 871-880.
- Scott, D., & Gani, R. (2018). Examining social studies teachers' resistances towards teaching Aboriginal perspectives: The case of Alberta. *Diaspora, Indigenous, and Minority Education*, 12(4), 167-181. <https://doi.org/10.1080/15595692.2018.1497969>
- Seniuk Cicek¹, J., Steele², A. L., Burgart³, D., Rogalski⁴, P., Gauthier⁵, S., Mattucci⁶, S., Bazylak⁷, J., Mante¹, A., Robinson⁸, M., Herrmann⁹, R., and Staub-French⁴, S. (2020.) INDIGENOUS INITIATIVES IN ENGINEERING EDUCATION IN CANADA: COLLECTIVE CONTRIBUTIONS Proceedings 2020 Canadian Engineering Education Association (CEEAA-ACEG20) Conference.

- shipman. M.(1985). " local educational authorities and the curriculum " : in p. raggettand p.
- Sinclair, M. (2015). Reconciliation and NCCIE. National Centre for Collaboration in Indigenous Education. Retrieved November 17, 2019, from <https://www.nccie.ca/about-us/reconciliation-and-nccie/>
- Smout, M., & Stephenson, S. (2002). Quality assurance in South African higher education: a new beginning. *Quality in higher education*, 8(2), 197-206.
- Snyder, M., Wilson, K., & Whitford, J. (2015). Examining the urban Aboriginal policy gap: Impacts on service delivery for mobile Aboriginal peoples in Winnipeg, Canada. *Aboriginal Policy Studies*, 5(1), 3-27. <https://doi.org/10.5663/aps.v5i1.23259>
- Spindler(Ed). Education and culture Adjustment and Teacher Perceptions. In G. D
- Spindler, G. D. (1987). Beth Anne: A Case Study of Culturally Defined
- Spindler, S. R. (2009). *A multi-lineage based analysis of neural morphogenesis in Drosophila melanogaster*. University of California, Los Angeles.
- Statistics Canada. (2017). Focus on geography series, 2016 census: Province of Manitoba Aboriginal peoples. Statistics Canada Catalogue no. 98-404-X2016001
- Surry Hills (2010)National curriculum for Cyprus tooTheo Bougatsas. Education. : Aug 30, . Vol. 91, Iss. 8; pg. 13.
- Taylor, Peter (2003) "Making learning relevant: principles and evidence from recent
- The Case of Primary Education in Taiwan nternational Education Studies; Vol. 5, No. 4; 2012
- Thesia, Agustina.(2012) "Tribal Leaders Perspective: Local Curriculum and Its Impact on Preventing the Silence of Culture in West Papua." Thesis. School of International Training.
- Towards new PolicyResponses, A joint study conducted by FAO and UNESCO, Paris.
- Truth and Reconciliation Commission of Canada (TRCC). (2015). Calls to action. Retrieved from http://nctr.ca/assets/reports/Calls_to_Action_English2.pdf
- Wang, L. P. , & Ho, H. (2012). Internationalization versus Localization: The Case of Primary Education in Taiwan. *International Education Studies*, 5(4), 39.
- Wang, L. P., & Ho, H. (2012). Internationalization versus Localization: The Case of Primary Education in Taiwan. *International Education Studies*, 5(4), 39.
- Wilson,P (2020.). Indigenous Content in Curriculum: The Challenge . BU

- Journal of Graduate Studies in Education, Volume 12, Issue 1, 2020.
- Windchief, S., & Brown, B. (2017). Conceptualizing a mentoring program for American Indian/Alaska Native students in the STEM fields: A review of the literature. *Mentoring & Tutoring: Partnership in Learning*, 25(3), 329-345.
- Yin Cheong, CHENG. (2004). Localization and Globalization in Curriculum: Paradigm Shift and Multiple Theories-The Pacific Circle Consortium -28th Annual Conference -21 -23 April, 2004-Hong Kong.
- Yin Cheong, CHENG. (2004). Localization and Globalization in Curriculum: Paradigm Shift and Multiple Theories-The Pacific Circle Consortium -28th Annual Conference -21 -23 April, 2004-Hong Kong.
- Yuan, H. (2018). Educating Culturally Responsive Han Teachers: Case Study of a Teacher Education Program in China. *International Journal of Multicultural Education*, 20(2), 42-57

استناد به این مقاله: جلایری لائین، شیوا. (۱۴۰۳). سنتز پژوهشی چالش‌های بومی‌سازی برنامه‌های درسی و راهکارهای پیش رو، فصلنامه پژوهش‌های کیفی در برنامه‌ریزی درسی، ۵(۱۶)، ۱۵۵-۲۰۲. DOI: 10.22054/qric.2023.59841.318

Qualitative Research in Curriculum is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.